

การประพันธ์และเรียบเรียงโดย
ผู้ประพันธ์และผู้เรียบเรียง
ม.ล. ๒๕๕๐

๒๕๕๐ ๒๕๕๐

THAI NATIONAL ASSEMBLY LIBRARY

3961162713

การถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่ง
ตามบทบัญญัติ
ของ
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐

รวบรวมและเรียบเรียง

โดย

นายไพโรจน์ โพธิ์ไสย

ผู้อำนวยการกลุ่มงานแต่งตั้ง ถอดถอนและตรวจสอบ
สำนักกำกับและตรวจสอบ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

เอกสารประกอบการสัมมนาของสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

โครงการสัมมนาเตรียมความพร้อมในการตรวจนับรายชื่อประชาชน

ที่เข้าชื่อร้องขอให้ถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่ง วันที่ ๑๕ - ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๖

คำนำ

เอกสาร “การถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่งตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐” ปรับปรุงมาจากเอกสารประกอบการอบรมโครงการส่งเสริมความรู้เพื่อตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐและต่อต้านการทุจริตสำหรับผู้ปฏิบัติงานให้สมาชิกวุฒิสภาและข้าราชการรัฐสภา รุ่นที่ ๑ เรื่อง “แนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับการถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่งตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ” ซึ่งผู้เขียนได้รวบรวมและเรียบเรียงขึ้นเพื่อใช้ประกอบการอบรมที่จัดขึ้นเมื่อวันที่ ๖ – ๗ ธันวาคม ๒๕๔๔ โดยความร่วมมือของ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง และสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

นอกจากจะแก้ไขปรับปรุงแล้ว ผู้เขียนได้เพิ่มเติมเนื้อหาที่เกี่ยวข้องมารวมไว้ด้วยกัน อาทิเช่น ที่มาและสภาพปัญหาการทุจริต มาตรการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ การเข้าชื่อของประชาชนเพื่อขอให้วุฒิสภาถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่ง บทบาทอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาและของสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาเกี่ยวกับการถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่ง รวมทั้งได้นำร่างข้อบังคับการประชุมวุฒิสภาแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ว่าด้วยกระบวนการพิจารณาถอดถอนตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญมารวมไว้ด้วย

เอกสารฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อใช้ประกอบการสัมมนาเตรียมความพร้อมในการตรวจนับรายชื่อประชาชนที่เข้าชื่อร้องขอให้ถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่ง หากมีข้อบกพร่องประการใดขอได้โปรดแจ้งหรือชี้แนะเพื่อจะได้นำไปพิจารณาปรับแก้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นในโอกาสต่อไป

ไพโรจน์ โพธิ์ไสย

ผู้อำนวยการกลุ่มงานแต่งตั้ง ถอดถอนและตรวจสอบ
สำนักกำกับและตรวจสอบ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

กุมภาพันธ์ ๒๕๔๖

สารบัญ

คำนำ	ก
สารบัญ	ข
ความเป็นมาของการปฏิรูปการเมืองไทย	๕
มาตรการตรวจสอบและควบคุมการทุจริตในอดีต	๖
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	๗
กับการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชัน	
บทบาทหน้าที่ของวุฒิสภา	๑๕
ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญฯ พุทธศักราช ๒๕๔๐	
แนวความคิดเกี่ยวกับบทบาทของวุฒิสภา	๑๖
จากสภาถ่วงดุลเป็นสภาตรวจสอบ	
ข้อเสนอแนะของสมาชิกรัฐสภาในเรื่องเกี่ยวกับการถอดถอน	๒๔
บทบาทของสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาเกี่ยวกับการถอดถอน	๒๕
สรุปผลการยื่นเรื่องและการดำเนินการเกี่ยวกับ	๓๒
การถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่ง	
สรุปผลการยื่นคำร้องฯ ภายหลังจากกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ	๓๕
ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตบังคับใช้	
บรรณานุกรม	๔๑

การถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่ง ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐

๑. ความเป็นมาการปฏิรูปการเมืองไทย

นับตั้งแต่ประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช (Absolute Monarchy) ตามลัทธิราชาธิปไตย (Monarchy) มาเป็นการปกครองระบอบประชาธิปไตย ในระบบรัฐสภา (Parliamentary Government) ตามลัทธิประชาธิปไตย (Democracy) เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๗๕ จนกระทั่งปัจจุบัน (พ.ศ. ๒๕๔๑) ซึ่งหากพิจารณารายละเอียดจากรัฐธรรมนูญฯ แต่ละฉบับแล้ว จะเห็นได้ว่า ประเทศไทยเคยปกครองตามลัทธิประชาธิปไตย (Democracy) หลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบการปกครองโดยสภา (Assembly Government) ที่ฝ่ายบริหารมิได้แยกออกจากฝ่ายนิติบัญญัติ รูปแบบที่แยกฝ่ายบริหารออกจากฝ่ายนิติบัญญัติอย่างเด็ดขาด (Presidential Government) และรูปแบบการปกครองแบบรัฐสภา (Parliamentary Government) ที่ฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติมิได้แยกจากกันอย่างเด็ดขาด มีการถ่วงดุลอำนาจซึ่งกันและกัน ซึ่งรูปแบบการปกครองในอดีตที่ผ่านมาประเทศไทย มีทั้งระบบสภาเดียวและระบบสภาคู่ ซึ่งระบบสภาคู่หรือระบบสองสภานี้เริ่มนำมาใช้อย่างชัดเจน ในรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๔๘๕ โดยแนวความคิดทางทฤษฎีหรือทางวิชาการที่ว่า ประโยชน์สูงสุดของประชาชนและประเทศชาติจะเกิดขึ้น หากมีองค์กรหนึ่งหรือมีอีกสภานึง (วุฒิสภาหรือพฤฒสภา ในขณะที่นั้น) ทำหน้าที่คอยถ่วงดุล ตรวจสอบ และคานอำนาจสภาผู้แทนราษฎรมิให้ใช้อำนาจเด็ดขาด แต่เพียงองค์กรเดียว*

รัฐธรรมนูญและรัฐธรรมนูญการปกครองประเทศที่ผ่านมา กำหนดรูปแบบของรัฐสภาให้มีทั้งสภาเดียวและสภาคู่ ทั้งให้มีการแต่งตั้งและมีการเลือกตั้ง รูปแบบสภาเดียวส่วนใหญ่กำหนดให้สมาชิกมาจากการแต่งตั้งทั้งหมด มีเพียงรัฐธรรมนูญ ๒ ฉบับ คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช ๒๔๗๕ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๗๕ ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๔๘๕ ที่กำหนดให้สภาเดียวมีสมาชิก ๒ ประเภท คือ สมาชิกประเภทที่ ๑ มาจากการเลือกตั้ง และสมาชิกประเภทที่ ๒ มาจากการแต่งตั้ง สำหรับสภาคู่หรือสองสภามีสมาชิกมาจากการแต่งตั้งและมาจากการเลือกตั้ง สมาชิกที่มาจากการแต่งตั้ง คือ สมาชิกพฤฒสภาหรือสมาชิกวุฒิสภา

* นางสุวิมล ภูมิสิงหาราช, รองเลขาธิการวุฒิสภา, วุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ กับความมั่นคงแห่งชาติ, หน้า ๑๓๔.

ส่วนสมาชิกที่มาจากกรเลือกตั้งจะเป็นสมาชิกในสภาผู้แทนราษฎร ดังที่ปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๘๕ เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน

ในอดีตที่ผ่านมา สมาชิกวุฒิสภามาจากการแต่งตั้งโดยตลอด กระบวนการแต่งตั้งขึ้นอยู่กับรัฐบาล หรือคณะผู้บริหารประเทศ คณะรัฐบาลโดยนายกรัฐมนตรีส่วนใหญ่จะถวายเป็นชื่อกลุ่มพรรคพวก กลุ่มผลประโยชน์ ข้าราชการพลเรือน ทหาร ตำรวจ ให้เข้ามาเป็นสมาชิกวุฒิสภา แม้จะมีบุคคลที่เป็นตัวแทนกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ก็เป็นเพียงการสร้างภาพให้เห็นถึงความใจกว้างของรัฐบาลเท่านั้น การเข้าสู่วุฒิสภาของบุคคลเหล่านี้ สามารถเอื้อประโยชน์แก่รัฐบาลทั้งเป็นฐานเสียงสนับสนุนรัฐบาลและเป็นฐานการเงินของพรรคการเมือง จึงเป็นจุดอ่อนของระบบการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย และถูกวิพากษ์วิจารณ์มาโดยตลอด

ดังนั้น เพื่อแก้ปัญหาการทุจริต การซื้อสิทธิขายเสียงและเพื่อสร้างความมั่นคงให้กับประเทศชาติ แนวความคิดที่จะปฏิรูปการเมืองจึงได้เกิดขึ้น โดยการกำหนดให้มีการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิรูปการเมือง^๑

๒. มาตรการตรวจสอบและควบคุมการทุจริตในอดีต

สภาพปัญหาของสังคมไทยปัจจุบันเกี่ยวกับการทุจริตคอร์รัปชันของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่แข่งขันเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมือง เพื่อใช้อำนาจรัฐเกิดขึ้นตลอดเวลา และมีมาช้านานแล้ว ซึ่งวิธีการตรวจสอบควบคุมการทุจริตที่ใช้ในอดีตมี ๒ วิธีหลัก คือ

๑. วิธีการที่กฎหมายกำหนดไว้เป็นการทั่วไป เป็นการล่วงหน้า อันประกอบด้วยการตรวจสอบโดยกระบวนการยุติธรรมทางอาญา การตรวจสอบโดยคณะกรรมการ ป.ป.ป. และการตรวจสอบโดยสมาชิกวุฒิสภา และ

๒. วิธีการพิเศษที่ใช้ตรวจสอบ โดยการยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้ดำรงตำแหน่งการเมือง โดยมิได้มีการประกาศให้ทราบล่วงหน้าซึ่งได้แก่ การยึดหรืออายัดทรัพย์สินโดยอาศัยอำนาจพิเศษของนายกรัฐมนตรีตามธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร หรือการออกประกาศคณะรัฐประหารกำหนดกระบวนการตรวจสอบทรัพย์สินขึ้นใหม่^๒

วิธีการที่กฎหมายกำหนดไว้เป็นการทั่วไป

๑. การตรวจสอบการทุจริตโดยกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

กรณีที่ผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูงทางการเมืองหรือในราชการประจำ ซึ่งมีฐานะเป็นเจ้าของพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญาใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบ จึงมีความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๑๔๗ - ๑๖๖ และหากเป็นผู้พิพากษา พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน ก็อาจมีความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๒๐๐ - ๒๐๒

^๑ นางสุวิมล ภูมิสิงหาราช, เรื่องเดิม, หน้า ๑ - ๓

^๒ ดร. บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, รายงานการวิจัยระบบตรวจสอบทุจริตของผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง หน้า ๑๖

สำหรับบุคคลผู้คิดสินบน หรือให้เงิน หรือทรัพย์สินแก่เจ้าพนักงาน ก็อาจมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๔๔ ส่วนบุคคลที่เป็น “นายหน้า” ก็อาจมีความผิดตามมาตรา ๑๔๓ หรือฐานเป็นผู้สนับสนุนเจ้าพนักงานกระทำความผิด

กระบวนการตรวจสอบด้วยวิธีการทางอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเพื่อเอาผิดต่อผู้ดำรงตำแหน่งการเมืองที่ทุจริตไม่ค่อยได้ผลเพราะ*

ประการแรก บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการทุจริตมักจะไม่นิยมให้ความร่วมมือในการร้องเรียนฟ้องร้อง หรือเป็นพยาน เพราะต่างก็เป็นผู้คิดด้วยกันทั้งสิ้น

ประการที่สอง ตามหลักการในรัฐธรรมนูญฯ และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาถือว่าการพิสูจน์ความผิดนั้นเป็นหน้าที่ของโจทก์ ซึ่งได้แก่ พนักงานอัยการหรือผู้เสียหายที่จะพิสูจน์ว่าจำเลยกระทำความผิดจริง โดยนำพยานหลักฐานมาสืบให้ศาลฟังเป็นที่ปราศจากข้อสงสัย หากมีข้อสงสัย กฎหมายให้ยกประโยชน์ให้จำเลย ดังนั้น ในคดีทุจริตที่ส่วนมากผู้เสียหายเองก็ยินยอมทำผิดอยู่ และหาพยานหลักฐานยาก การดำเนินคดีอาญาตามกระบวนการปกติจึงมักไม่ปรากฏว่าได้พยานหลักฐานแจ้งชัดพอที่จะเอาผิดต่อผู้กระทำได้

ประการที่สาม กรณีผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูงทางการเมืองและในราชการประจำ การทุจริตประเภทนี้ยังดำเนินการเอาผิดยากกว่าปกติมาก เพราะบุคคลเหล่านี้มักมีอิทธิพลสูง และเมื่อดำรงตำแหน่งการเมือง โดยเฉพาะตำแหน่งรัฐมนตรีหรือนายกรัฐมนตรี ก็มีอำนาจให้คุณให้โทษโดยตรงต่อข้าราชการ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อตำรวจในฐานะพนักงานสอบสวน และต่อพนักงานอัยการได้

๒. การตรวจสอบการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการโดยคณะกรรมการ ป.ป.ป.

กระบวนการปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ ไม่มีประสิทธิภาพพอที่จะป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและข้าราชการประจำระดับสูงได้เท่าที่ควร ดังจะเห็นได้ว่า ยังไม่เคยปรากฏว่าผู้ดำรงตำแหน่งการเมืองใดต้องถูกกระบวนการตามกฎหมายดังกล่าวชี้ขาดว่าเป็นผู้ทุจริตหรือประพฤติมิชอบ หรือร่ำรวยผิดปกติแต่อย่างใด ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากสาเหตุหลายประการ เช่น

ประการแรก คณะกรรมการ ป.ป.ป. และสำนักงานคณะกรรมการ ป.ป.ป. อยู่ภายใต้การครอบงำของฝ่ายบริหาร นอกจากนี้ ข้าราชการในสำนักงานคณะกรรมการ ป.ป.ป. ซึ่งเป็นข้าราชการพลเรือนในสังกัดสำนักงานนายกรัฐมนตรีเองก็ขาดความเป็นอิสระ

ประการที่สอง กระบวนการสืบสวน สอบสวน และวินิจฉัยความผิดของคณะกรรมการ ป.ป.ป. ใช้กระบวนการเดียวกันในการสอบสวนการทุจริตและประพฤติมิชอบ หรือร่ำรวยผิดปกติของข้าราชการชั้นผู้น้อยไปจนถึงข้าราชการชั้นผู้ใหญ่และรัฐมนตรี ผลก็คือ กระบวนการที่ใช้สอบสวนนี้ไม่สามารถ

*ดร. บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, เรื่องเดียวกัน หน้า ๑๖ - ๑๘

เอาตัวข้าราชการการเมืองหรือข้าราชการประจำระดับสูงมาลงโทษได้ เพราะบุคคลดังกล่าวมีทั้งอิทธิพลอำนาจ สายสัมพันธ์ และบารมีมากเกินไปกระบวนกรธรรมชาติตามปกติจะค้นพบความผิดได้

ประการที่สาม กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการมีช่องว่างหลายประการ อาทิ ไม่มีบทบัญญัติให้คณะกรรมการ ป.ป.ป. ตรวจสอบความถูกต้องแท้จริงของบัญชีแสดงทรัพย์สินและหนี้สิน และไม่มีบทบัญญัติให้ต้องตรวจสอบบัญชีดังกล่าวขณะขึ้นกับขณะพ้นตำแหน่ง ตรงกันข้าม กลับถือว่าบัญชีดังกล่าวเป็นความลับจนกว่าจะมี “พฤติการณ์” ปรากฏแก่คณะกรรมการ ป.ป.ป. หรือมีการกล่าวหาหรือเรียนว่าผู้นั้นร้ายผิดปกติ หรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ และคณะกรรมการต้องวินิจฉัยในเบื้องต้นก่อนว่า พฤติการณ์ หรือข้อกล่าวหาอันนั้นมีมูล จึงจะดำเนินการเปิดรายการแสดงทรัพย์สินและหนี้สินได้ และเมื่อสืบสวนแล้วผู้นั้นไม่อาจชี้แจงได้ว่าตนได้ทรัพย์สินมาโดยชอบ คณะกรรมการต้องลงคะแนนเสียงถึงสองในสามของจำนวนกรรมการทั้งหมด จึงจะดำเนินการขอให้ศาลสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน^๑

๓. การควบคุมโดยสมาชิกรัฐสภาด้วยกันเองโดยกระบวนกรทางรัฐธรรมนูญ

มาตรการตรวจสอบควบคุมสมาชิกรัฐสภาด้วยกันเอง มีมาตั้งแต่รัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๔๗๕ ซึ่งให้สมาชิกรัฐสภาจำนวนหนึ่งร้องขอให้สภาที่ตนสังกัดมีมติให้สมาชิกรัฐสภาที่กระทำการอันเป็นการเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์ของตำแหน่ง พ้นจากสมาชิกภาพได้

มาตรการนี้เป็นมาตรการควบคุมกันเองของสมาชิกรัฐสภา ซึ่งที่ผ่านมายังไม่เคยมีการใช้เลย เพราะนอกจากนักการเมืองในรัฐสภาจะมีลักษณะประนีประนอมแล้ว กระบวนกรดังกล่าวต้องใช้คะแนนเสียงถึงสามในสี่ของสภานั้น ๆ ดังนั้น จึงยังไม่มีผู้ใดถูกถอดถอนโดยกระบวนกรนี้เลย

วิธีการที่กฎหมายกำหนดไว้เป็นการทั่วไป เพื่อตรวจสอบการทุจริตและประพฤติมิชอบนั้น ไม่อาจนำมาใช้ตรวจสอบการทุจริตของผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูงได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลที่แท้จริง^๒

การใช้อำนาจพิเศษเพื่อยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง

เมื่อกระบวนกรที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับการปราบปรามการทุจริตของผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูงทางการเมืองข้างต้น ในกรณีปกติไม่สามารถปราบปรามการทุจริตได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงมีการนิยมนำใช้อำนาจพิเศษที่มีภายหลังการรัฐประหารมายึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง ซึ่งการยึดทรัพย์สินของนักการเมืองไทยที่ผ่านมา เช่น การอาศัยอำนาจตามมาตรา ๑๗ ของธรรมนูญการปกครองแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๐๒ ในกรณีของ จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ (พ.ศ. ๒๕๐๗) และการใช้มาตรา ๑๗ ของธรรมนูญการปกครองแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๑๕ กับกรณี จอมพล ถนอม กิตติขจร และพวก (พ.ศ. ๒๕๑๖)^๓

^๑ ดร. บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, เรื่องเดียวกัน หน้า ๑๘ - ๒๒

^๒ ดร. บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, เรื่องเดียวกัน หน้า ๒๓ - ๒๔

^๓ ดร. บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, เรื่องเดียวกัน หน้า ๒๔

วิธีการพิเศษภายหลังการรัฐประหารนี้ แม้จะมีประสิทธิภาพแต่ก็มีปัญหาเรื่องความเป็นธรรมตามหลักนิติธรรม และมีปัญหาเรื่องความชอบด้วยรัฐธรรมนูญด้วย^๔ เมื่อวิธีการดังกล่าวไม่สามารถปราบปรามการทุจริตได้ จึงได้มีการเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาโดยการสร้างกระบวนการตรวจสอบการทุจริตแบบใหม่ในรัฐธรรมนูญ เพื่อเป็นเครื่องป้องกันหรือลดโอกาสการใช้อำนาจโดยมิชอบดังกล่าว และควรที่จะแก้ไขปัญหาทั้งระบบโดยการปฏิรูปการเมือง (Political Reform) เพื่อให้ให้นักการเมืองและผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูงมีความซื่อสัตย์สุจริต ตลอดจนเพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๓. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ กับการแก้ไขปัญหาการทุจริต

รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันจัดทำโดยสภาร่างรัฐธรรมนูญ (ส.ส.ร.) และรัฐสภาได้ให้ความเห็นชอบเมื่อวันที่ ๒๗ กันยายน ๒๕๔๐ และมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๔๐ เป็นต้นมา ที่มาของรัฐธรรมนูญฉบับนี้เป็นผลสืบเนื่องมาจากการแก้ไขรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๖) พุทธศักราช ๒๕๓๕ ประกาศใช้เมื่อวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๓๕ สารสำคัญของรัฐธรรมนูญฉบับแก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าว คือ แก้ไขมาตรา ๒๑๑ โดยเพิ่มบทบัญญัติ หมวด ๑๒ ว่าด้วยเรื่องการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญไว้ในมาตรา ๒๑๑ ทวิ ถึงมาตรา ๒๑๑ เอกฎวินสติ โดยกำหนดให้จัดตั้ง “สภาร่างรัฐธรรมนูญ” (ส.ส.ร.) ทำหน้าที่ร่างรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับให้มีความเป็นประชาธิปไตย อันจะเป็นพื้นฐานสำคัญในการปฏิรูปการเมืองที่ได้มีกระแสเรียกร้องจากประชาชนชาวไทยทุกหมู่เหล่า ทั้งนี้ เนื่องจากการเมืองไทยในช่วงตั้งแต่ ปี ๒๕๓๕ เป็นต้นมา การเลือกตั้งสภาผู้แทนราษฎรแต่ละครั้งมีการซื้อสิทธิขายเสียงและโครงการเลือกตั้งโดยใช้เงินลงทุนในการหาเสียงเป็นจำนวนมาก สดบันการเมืองต้องใช้จ่ายเงินเป็นจำนวนมาก เพื่อให้ได้มาซึ่งฐานะ ตำแหน่งและอำนาจทางการเมือง ซึ่งนำไปสู่การแสวงหาผลประโยชน์หรือทุจริตฉ้อราษฎร์บังหลวงเพื่อถอนทุนที่ได้ลงทุนไปเมื่อมีการเลือกตั้ง จนมีการกล่าวขานในวงการสื่อมวลชนทั้งในประเทศและ ต่างประเทศว่าการเมืองของประเทศไทยเป็น “การเมืองเพื่อเงินตรา” (Money Politics) และการเล่นการเมืองกลายเป็นอาชีพธุรกิจของคนไทยอีกอาชีพหนึ่ง โดยเรียกกันว่า “ธุรกิจการเมือง”^๕

แนวทางการแก้ไขปัญหาการทุจริต

แนวความคิดในเรื่อง “การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ” อยู่บนพื้นฐานที่ว่า การใช้อำนาจรัฐในอดีตไม่ว่าโดยฝ่ายการเมืองหรือฝ่ายประจำ อาจเป็นที่มาของประโยชน์ที่มิชอบแต่การใช้อำนาจนั้นขาดการตรวจสอบที่ครอบคลุมครบถ้วน ซึ่งสภาพที่อำนาจรัฐมีมากและการควบคุมการใช้อำนาจ

^๔ ดร. บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, เรื่องเดียวกัน หน้า ๒๘

^๕ นางสุวิมล ภูมิสิงหาราช, เรื่องเดิม, หน้า ๒

ให้ครบถ้วนและไม่มีประสิทธิภาพดังกล่าว จึงทำให้มีการแข่งขันเพื่อเข้ามาใช้อำนาจรัฐเพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มีขอบมีความรุนแรงมากขึ้น *

ด้วยเหตุนี้ สภาร่างรัฐธรรมนูญจึงกำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดย

- ๑) ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในทางการเมืองมากขึ้น
- ๒) กำหนดมาตรการป้องกันการทุจริตเพิ่มมากขึ้น
- ๓) เพิ่มระบบและวิธีการตรวจสอบการใช้อำนาจให้ครอบคลุมทุกด้าน
- ๔) ผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูงทุกองค์กรจะต้องถูกตรวจสอบ

๑. ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง

รัฐธรรมนูญได้กำหนดมาตรการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในทางการเมืองมากขึ้น โดยการให้สิทธิผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าห้าหมื่นคน เข้าชื่อร้องขอให้ถอดถอนนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ประธานศาลทั้งหลาย หรือข้าราชการระดับสูง หากมีพฤติกรรมการส่อทุจริต หรือร่ำรวยผิดปกติ^๒

๒. เพิ่มมาตรการป้องกันการทุจริตหลายมาตรการ คือ

- ๑) การมีประมวลจริยธรรมและการห้ามผลประโยชน์ขัดกัน ดังนี้

(๑) การกำหนดให้จัดทำประมวลจริยธรรมสำหรับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและข้าราชการ รวมทั้งประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา

(๒) การห้ามกระทำการอันเป็นการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตัวกับผลประโยชน์ส่วนรวม ทั้งในขณะดำรงตำแหน่งหรือพ้นจากตำแหน่ง

(๓) การห้ามสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภาและรัฐมนตรี รับสัมปทานหรือสัญญาที่มีลักษณะผูกขาดตัดตอนจากรัฐ และห้ามรัฐมนตรีถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนบริษัทเกินจำนวนที่กำหนด หากเกินจำนวนต้องโอนให้บริษัทจัดการทรัพย์สินเพื่อผู้อื่นบริหารแทน

๒) การให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและข้าราชการประจำระดับสูงแสดงบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินก่อนเข้าสู่ตำแหน่งและหลังพ้นจากตำแหน่ง โดยการยื่นบัญชีดังกล่าวต้องยื่นเอกสารพิสูจน์ความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สิน รวมทั้งหลักฐานการเสียภาษีเงินได้โดยมีการตรวจสอบการยื่น ๓ ครั้ง คือ เมื่อเข้ารับตำแหน่ง เมื่อพ้นจากตำแหน่งและเมื่อครบหนึ่งปี นับแต่วันพ้นจากตำแหน่ง และมีบทลงโทษหากจงใจยื่นหรือปกปิดทรัพย์สิน อนึ่ง เมื่อตรวจสอบพบว่ามีทรัพย์สินร่ำรวยผิดปกติ โดยพิสูจน์ที่มาของทรัพย์สิน ไม่ได้ก็ให้ดำเนินคดีในศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินต่อไป

* คณะกรรมการการประศาสน์ สภาร่างรัฐธรรมนูญ, เรื่องเดียวกัน หน้า ๒๘

^๒ กองการประศาสน์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, รายงานสภาร่างรัฐธรรมนูญ, สิงหาคม ๒๕๔๐ หน้า ๒๓๖.

๓) การกำหนดให้การใช้อำนาจรัฐมีความโปร่งใส โดยการให้วุฒิสภาพิจารณาถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งที่กำหนดในรัฐธรรมนูญ

๓. การเพิ่มระบบและองค์การตรวจสอบการใช้อำนาจให้ครอบคลุมทุกด้าน*

การแยกการตรวจสอบการทุจริตทางการเมืองออกจากการตรวจสอบทางกฎหมาย ดังนี้

๑) การตรวจสอบทางนโยบาย ด้วยการอภิปรายไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรี หากมีการระบุพฤติการณ์ سوءทุจริต หรือร้ายแรงผิดปกติ ต้องดำเนินการส่งเรื่องให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) พิจารณาก่อน การส่งเรื่องให้ ป.ป.ช. พิจารณาไม่สักระทบต่อการอภิปรายไม่ไว้วางใจแต่อย่างใด การอภิปรายพฤติการณ์ سوءทุจริตหรือร้ายแรงผิดปกติในส่วนของสภา ก็ยังคงดำเนินการต่อไป และสามารถลงมติไม่ไว้วางใจได้ ไม่ว่าผลการไต่สวนของ ป.ป.ช. จะเสร็จหรือไม่ หรือสรุปว่ามีมูลหรือไม่ก็ตาม แต่ถ้าอภิปรายไม่ไว้วางใจเรื่องอื่น ๆ ก็อภิปรายได้โดยไม่มีข้อจำกัด หาก ป.ป.ช. ไต่สวนแล้วเห็นว่าไม่มีมูลก็จะยุติเรื่อง และจะกล่าวหาในเรื่องเดิมอีกไม่ได้ แต่หากว่ามีมูล ผู้ถูกกล่าวหาต้องพักการปฏิบัติหน้าที่ชั่วคราว และให้ ป.ป.ช. ส่งเรื่องให้วุฒิสภาและศาลฎีกาแพคดีอาญา ดำเนินการต่อไป

๒) การพิสูจน์ทางกฎหมายถึงพฤติการณ์ سوءทุจริตหรือร้ายแรงผิดปกติซึ่งอาจดำเนินการได้ ๔ แนวทาง กล่าวคือ

(๑) อภิปรายไม่ไว้วางใจฯ โดยกล่าวหาว่ามีพฤติการณ์ سوءทุจริตหรือร้ายแรงผิดปกติ

(๒) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสี่ ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ ร้องขอให้ ป.ป.ช. ไต่สวน

(๔) ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าห้าหมื่นคนร้องขอให้ ป.ป.ช.

ไต่สวน

(๕) ผู้เสียหายร้องขอให้ ป.ป.ช. ไต่สวน เมื่อ ป.ป.ช. ไต่สวนแล้วเห็นว่าไม่มีมูลก็จะส่งเรื่องไปให้ ๒ องค์การ คือ

ก. วุฒิสภา เพื่อให้วุฒิสภาลงมติถอดถอนบุคคลดังกล่าวออกจากตำแหน่ง โดยมติที่จะถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่งจะต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ โดยการลงคะแนนลับ

ข. ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เพื่อให้พิจารณาความผิดอาญา (เฉพาะผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือข้าราชการการเมือง) แต่หากเป็นข้าราชการหรือตำแหน่งอื่นก็ต้องดำเนินคดีอาญาในศาลยุติธรรม

* คณะกรรมาธิการประชาสัมพันธ์ สภาวาระรัฐธรรมนูญ, เรื่องเดียวกัน หน้า ๓๓-๓๕.

๔. ผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูงในทุกองค์กรจะต้องถูกตรวจสอบ
บุคลากรในทุกองค์กรจะถูกตรวจสอบ โดยไม่มีข้อยกเว้น ดังนี้^{*}

๑) ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอาจถูกอภิปรายไม่ไว้วางใจ ถูกถอดถอนและถูกดำเนินคดีอาญาได้

๒) ข้าราชการและผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรต่าง ๆ อาจถูกดำเนินคดีอาญาได้

๓) ป.ป.ช. อาจถูกถอดถอน หรือถูกดำเนินคดีอาญาและต้องรับโทษหนักกว่าสองเท่าของอัตราโทษปกติ

๔) ดำรงและอัยการถูกตรวจสอบโดยให้ผู้เสียหายหรือจำเลยคัดสำเนาคำให้การและขอทราบสรุปพยานหลักฐานและความเห็นกรณีสิ่งไม่พึง

การควบคุมและตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐโดยประชาชนมีส่วนร่วมในการริเริ่ม

การเข้าชื่อถอดถอนให้ออกจากตำแหน่ง อาจแยกออกได้เป็น ๒ ระดับ คือ ๑. ระดับการปกครองส่วนกลาง และ ๒. ระดับการปกครองส่วนท้องถิ่น

๑. ระดับการปกครองส่วนกลาง

ตามมาตรา ๓๐๔ ของรัฐธรรมนูญฯ ได้บัญญัติให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าห้าหมื่นคน มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานวุฒิสภาเพื่อให้วุฒิสภามีมติตามมาตรา ๓๐๗ ให้ถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งต่อไปนี้

๑. นายกรัฐมนตรี

๒. รัฐมนตรี

๓. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

๔. สมาชิกวุฒิสภา

๕. ประธานศาลฎีกา

๖. ประธานศาลรัฐธรรมนูญ

๗. ประธานศาลปกครอง

๘. อัยการสูงสุด

หากบุคคลดังกล่าวมีพฤติการณ์ร้ายชัดปกติ ส่อไปในทางทุจริตต่อหน้าที่ ส่อว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ส่อว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม หรือส่อว่าจงใจใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย ออกจากตำแหน่งได้ โดยคำร้องขอดังกล่าวต้องระบุพฤติการณ์ที่กล่าวหาว่าผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวกระทำความผิดเป็นข้อ ๆ ให้ชัดเจน ส่วนรายละเอียดในการเข้าชื่อของผู้มีสิทธิเลือกตั้งเป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒

ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ในหมวด ๕ "การถอดถอนจากตำแหน่ง" ได้กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวไว้ว่า เมื่อปรากฏว่าผู้ดำรงตำแหน่งตามมาตรา ๕๘ ผู้ใดมีพฤติการณ์ร้ายชัดปกติ ส่อไปในทางทุจริตต่อหน้าที่ ส่อว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ส่อว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม

* คณะกรรมการการประศาสน์สัมพันธ์ สภาร่างรัฐธรรมนูญ, เรื่องเดียวกัน หน้า ๓๖-๓๗.

หรือสื่อว่าจงใจใช้อำนาจที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย วุฒิสภามีอำนาจดำเนินการถอดถอนผู้นั้น ออกจากตำแหน่งได้ ผู้ดำรงตำแหน่งที่อาจถูกถอดถอนได้ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๕๘ มีดังนี้

๑. นายกรัฐมนตรี	๒. รัฐมนตรี	๓. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
๔. สมาชิกวุฒิสภา	๕. ประธานศาลฎีกา	๖. ประธานศาลรัฐธรรมนูญ
๗. ประธานศาลปกครองสูงสุด	๘. อัยการสูงสุด	๙. กรรมการการเลือกตั้ง
๑๐. ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา		๑๑. ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
๑๒. กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน		๑๓. รองประธานศาลฎีกา
๑๔. รองประธานศาลปกครองสูงสุด		๑๕. หัวหน้าสำนักตุลาการทหาร
๑๖. รองอัยการสูงสุด		๑๗. ผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง

กรณีที่ประชาชนร้องขอให้ถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งตามมาตรา ๕๘ ออกจากตำแหน่ง ต้องมี ผู้ริเริ่มรวบรวมรายชื่อจำนวนไม่เกินหนึ่งร้อยคนเพื่อดำเนินการจัดทำคำร้องฯ และรับรองลายมือชื่อของ ประชาชนที่เข้าชื่อจำนวนไม่น้อยกว่าห้าหมื่นคน โดยผู้ริเริ่มรวบรวมรายชื่อและผู้เข้าชื่อต้องเป็นผู้มีสิทธิ เลือกตั้งตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ โดยผู้ริเริ่มรวบรวมรายชื่อต้องไปแสดงตนต่อประธานวุฒิสภาก่อนเริ่มรวบรวมรายชื่อ ประชาชนผู้มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอ

เมื่อประธานวุฒิสภาได้รับคำร้องขอให้ถอดถอนแล้ว ให้ประธานวุฒิสภาดำเนินการตรวจสอบ และพิจารณาว่าคำร้องขอถูกต้องและครบถ้วนตามกฎหมายหรือไม่ หากเห็นว่าถูกต้องและครบถ้วนแล้ว ให้ประธานวุฒิสภาส่งเรื่องให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. เพื่อดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริงโดยเร็ว เมื่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติว่าข้อกล่าวหาไม่มูลและได้รายงานไปยังวุฒิสภาแล้ว ให้ประธานวุฒิสภา จัดให้มีการประชุมวุฒิสภาเพื่อพิจารณามีมติโดยเร็ว

๒. ระดับการปกครองส่วนท้องถิ่น

ตามมาตรา ๒๘๖ ของรัฐธรรมนูญฯ ได้ให้สิทธิแก่ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นจำนวนไม่น้อยกว่าสามในสี่ของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มาลงคะแนน เห็นว่าสมาชิก สภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นผู้ใดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ไม่สมควรดำรงตำแหน่งต่อไป ให้สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งได้ โดยคะแนนเสียงดังกล่าวต้องมีไม่ น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งหมด

สำหรับรายละเอียดการเริ่มต้นกระบวนการในการเข้าชื่อถอดถอนนั้น ได้กำหนดรายละเอียดไว้ ในพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๕๒ ซึ่งมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวได้กำหนดให้มีการเข้าชื่อร้องขอต่อผู้ว่าราชการ จังหวัดเพื่อดำเนินการให้มีการลงคะแนนเสียงถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น เพราะเหตุที่ไม่สมควรดำรงตำแหน่งต่อไป ให้ถือเกณฑ์จำนวนผู้มีสิทธิ เลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่งดังนี้

- ๑) ผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่เกินหนึ่งแสนคน ต้องมีผู้เข้าชื่อไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น
- ๒) ผู้มีสิทธิเลือกตั้งเกินหนึ่งแสนคนแต่ไม่เกินห้าแสนคน ต้องมีผู้เข้าชื่อไม่น้อยกว่าสองหมื่นคนของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น
- ๓) ผู้มีสิทธิเลือกตั้งเกินกว่าห้าแสนคนแต่ไม่เกินหนึ่งล้านคน ต้องมีผู้เข้าชื่อไม่น้อยกว่าสองหมื่นห้าพันคนของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น
- ๔) ผู้มีสิทธิเลือกตั้งเกินกว่าหนึ่งล้านคน ต้องมีผู้เข้าชื่อไม่น้อยกว่าสามหมื่นคนของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น

เมื่อผู้ว่าราชการจังหวัดได้รับคำร้องให้ดำเนินการส่งคำร้องนั้นให้แก่บุคคลที่จะถูกลงคะแนนถอดถอนจัดทำคำชี้แจง เพื่อแก้ไขข้อกล่าวหาตามคำร้องยื่นต่อผู้ว่าราชการจังหวัดภายในสามสัปดาห์นับแต่ได้รับแจ้งคำร้องจากผู้ว่าราชการจังหวัด หลังจากนั้น ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดแจ้งให้คณะกรรมการเลือกตั้งทราบภายในเจ็ดวันนับแต่วันรับคำชี้แจง เพื่อดำเนินการจัดให้มีการลงคะแนนถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นต่อไป

การเสนอเรื่องไปยังผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

นอกเหนือจากการเข้าชื่อถอดถอนของประชาชนแล้ว ประชาชนยังอาจทำการเสนอเรื่องไปยังผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาได้ หากข้อเท็จจริงในเรื่องนั้นเป็นเรื่องที่อยู่ในอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา กล่าวคือ

๑. เป็นเรื่องการไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย หรือปฏิบัตินอกเหนืออำนาจหน้าที่ตามกฎหมายของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น

๒. เป็นเรื่องการปฏิบัติ หรือละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่ของราชการ พนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ร้องเรียนหรือประชาชนโดยไม่ชอบธรรม ไม่ว่าการนั้นจะชอบหรือไม่ชอบด้วยอำนาจหน้าที่ก็ตาม

โดยที่ระเบียบของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาได้กำหนดให้ผู้พบเห็นเหตุการณ์ อาจร้องเรียนไปยังผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาได้ ดังนั้น การเริ่มต้นกระบวนการสอบสวนของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาจึงอาจเริ่มต้นได้ไม่เพียงเฉพาะกรณีที่เกิดจากการร้องเรียนของผู้เสียหายเท่านั้น การให้ผู้พบเห็นเหตุการณ์สามารถร้องเรียนได้จึงเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนในการเริ่มต้น เพื่อนำไปสู่การควบคุมและตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ^๑

^๑ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ, รวมบทความกฎหมายมหาชนจากเว็บไซต์ www.pjjb-law.net หน้า ๓๕๐ - ๓๕๕

๔. บทบาทอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภิตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญฯ พุทธศักราช ๒๕๕๐

วุฒิสภาเป็นองค์กรที่มาจาก การเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน มีบทบาทอำนาจหน้าที่ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และตามบทบัญญัติของกฎหมายอื่น ๆ ดังนี้

๑. บทบาท อำนาจหน้าที่ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญฯ

- ๑) การพิจารณากลับกรองร่างพระราชบัญญัติ
- ๒) การอนุมัติพระราชกำหนด
- ๓) การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน
 - (๑) การตั้งกระทู้ถาม
 - (๒) การเปิดการอภิปรายทั่วไป
 - (๓) คณะกรรมาธิการ
- ๔) การพิจารณาเลือก แต่งตั้ง ให้คำแนะนำ หรือให้ความเห็นชอบให้บุคคลดำรงตำแหน่ง
 - (๑) กรรมการการเลือกตั้ง
 - (๒) ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา
 - (๓) กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
 - (๔) ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
 - (๕) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม
 - (๖) ประธานศาลปกครองสูงสุด
 - (๗) ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด
 - (๘) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการตุลาการศาลปกครอง
 - (๙) กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ
 - (๑๐) เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ
 - (๑๑) กรรมการตรวจเงินแผ่นดินและผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน
- ๕) การถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่ง
- ๖) การประชุมร่วมกันของรัฐสภา
- ๗) การทำหน้าที่รัฐสภาในระหว่างที่อายุของสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง

หรือสภาผู้แทนราษฎรถูกยุบ

- ๘) อำนาจตราข้อบังคับการประชุมวุฒิสภาและรัฐสภา
- ๙) สิทธิการเข้าชื่อร้องขอต่อประธานวุฒิสภาให้ส่งคำร้องไปยังศาลรัฐธรรมนูญ

เพื่อวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงหรือไม่

๑๐) สิทธิการเข้าชื่อร้องขอต่อประธานรัฐสภา เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่ากรรมการการเลือกตั้งคนใดคนหนึ่งพ้นจากตำแหน่ง

๑๑) สิทธิการเข้าซื้อหรือร้องขอต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ว่ากรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติผู้ใดร้ายแรงผิดปกติ

๑๒) การขอเปิดประชุมรัฐสภาเป็นการประชุมสมัยวิสามัญ

๑๓) รับทราบรายงานของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

๑๔) รับทราบรายงานของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๑๕) รับทราบรายงานผลการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช.

๑๖) รับทราบรายงานผลการเสนอความเห็นของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ หรือคณะกรรมการ ป.ป.ช.

๒. บทบาท อำนาจและหน้าที่ตามกฎหมายอื่น

๑) การให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งประธาน และกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เลขานุการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ป.ป.ง.)

๒) การให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งเลขานุการคณะกรรมการกฤษฎีกาตามกฎหมายว่าด้วยคณะกรรมการกฤษฎีกา

๓) การให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งเลขานุการสำนักงานศาลปกครอง

๓. บทบาท อำนาจและหน้าที่ของวุฒิสภากับรัฐสภาต่างประเทศ

นอกจากบทบาทและอำนาจหน้าที่หลักตามที่กล่าวข้างต้นแล้ว วุฒิสภานานาชาติยังต้องมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับหน่วยงานรัฐสภาประเทศต่าง ๆ อีกด้วย เช่น สหภาพรัฐสภา (IPU) สหภาพสมาชิกรัฐสภาเอเชียและแปซิฟิก (APPU) องค์การรัฐสภาอาเซียน (AIPO) สมาชิกร่วมมิตรภาพและงานด้านพิธีการทูต* เป็นต้น

๕. แนวความคิดเกี่ยวกับบทบาทของวุฒิสภามาจากสภาถ้อยแถลงเป็นสภาตรวจสอบ

๑. อำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาในบทบาทเป็นสภาถ้อยแถลง

รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันยังคงให้วุฒิสภามีอำนาจเหมือนเดิม คือ ทำหน้าที่เป็นสภาถ้อยแถลง โดยถ้อยแถลงร่างกฎหมายที่ผ่านการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร ไม่มีอำนาจในการเสนอร่างกฎหมายใด ๆ ในส่วนการควบคุมอำนาจบริหาร ให้คงอำนาจอภิปรายทั่วไปโดยไม่ลงมติ ตั้งกระทู้ถาม และตั้งคณะกรรมการ และให้ประชุมร่วมกับสภาผู้แทนราษฎรในกิจการสำคัญของรัฐธรรมนูญฯ

ในประเด็นนี้ จึงมีข้อโต้แย้งวิพากษ์วิจารณ์ว่า เหตุใดรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน กำหนดให้วุฒิสภามีอำนาจนิติบัญญัติและอำนาจควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินน้อยกว่าสภาผู้แทนราษฎร ทั้ง ๆ ที่วุฒิสภามาจากการเลือกตั้งเช่นเดียวกับสภาผู้แทนราษฎร และการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใช้จังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง ซึ่งกว้างกว่าเขตเลือกตั้งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในประเด็นนี้คณะกรรมการติดตามศึกษาบทบัญญัติร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ของวุฒิสภาได้ตั้งข้อสังเกตว่าเป็นการไม่ชอบธรรมอำนาจ

* สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, รายงานผลการสัมมนาสมาชิกวุฒิสภา, หน้า ๑๐๓ – ๑๐๔.

หน้าที่ของวุฒิสภาไม่สอดคล้องกับที่มา วุฒิสภาควรมีอำนาจในการเสนอร่างกฎหมายเช่นเดียวกับสภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภาควรมีส่วนร่วมในการควบคุมงบประมาณประจำปีโดยมีสิทธิพิจารณาแก้ไขร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี ไม่ใช่มีอำนาจเพียงอภิปรายแล้วลงมติเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบเท่านั้น อย่างไรก็ตาม ในเรื่องนี้จากการศึกษารายงานการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญครั้งที่ ๒๖ (เป็นพิเศษ) วันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๔๐ พบว่าคณะผู้จัดทำร่างรัฐธรรมนูญหรือสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญมีเจตนารมณ์ที่ต้องการแยกหน้าที่ของวุฒิสภากับสภาผู้แทนราษฎรให้แตกต่างกันหรือไม่ให้ทำงานซ้อนกัน โดยให้วุฒิสภาทำหน้าที่เป็นสภาตรวจสอบเป็นหลัก ตรวจสอบทั้งสภาผู้แทนราษฎรและตรวจสอบฝ่ายบริหาร และสรรหาแต่งตั้งบุคคลในองค์กรตรวจสอบ เพราะวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันไม่ใช่เป็นสภาสูงหรือสภาที่เล็งเหมือนวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญฉบับก่อน ๆ ส่วนสภาผู้แทนราษฎรให้ทำหน้าที่เป็นสภานิติบัญญัติ เป็นสภาหลัก มีอำนาจหน้าที่ในการเสนอกฎหมาย การตัดสินใจบริหารบ้านเมือง ควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน

ในประเด็นดังกล่าวข้างต้นนั้น ได้มีการสอบถามความเห็นของสมาชิกวุฒิสภาชุดที่มาจาก การแต่งตั้งชุดสุดท้าย (แต่งตั้ง ปี ๒๕๓๘) ว่าการที่รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันกำหนดให้วุฒิสภามาจากการเลือกตั้งโดยตรง แต่กำหนดบทบาทอำนาจหน้าที่ในการตราพระราชบัญญัติและการบริหารราชการแผ่นดินน้อยกว่าสภาผู้แทนราษฎรนั้น เหมาะสมหรือไม่เหมาะสมอย่างไร ปรากฏว่าสมาชิกวุฒิสภาแสดงความคิดเห็นใกล้เคียงกัน คือ ๔๔ ท่าน ที่เห็นว่าเหมาะสม และ ๔๑ ท่าน ที่เห็นว่าไม่เหมาะสม

สมาชิกวุฒิสภาที่เห็นว่าเหมาะสม มีเหตุผลสรุปได้ดังนี้

- การกำหนดบทบาทให้วุฒิสภามีอำนาจหน้าที่ในการตราพระราชบัญญัติและการบริหารราชการแผ่นดินน้อยกว่าสภาผู้แทนราษฎร เป็นการแบ่งบทบาทหน้าที่ระหว่างสองสภาและเน้นหนักต่างกันเพื่อไม่ให้ทำงานซ้ำซ้อนกัน ถ้าสองสภามีอำนาจหน้าที่เหมือนกันทุกอย่าง ก็ไม่จำเป็นต้องมีสองสภา มีเพียงสภาเดียวก็เพียงพอจะได้ประหยัดงบประมาณ

สมาชิกวุฒิสภาที่เห็นไม่เหมาะสม มีเหตุผลสรุปได้ดังนี้

- อำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎรควรกำหนดให้เหมือนกัน เพราะมาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนเหมือนกัน

- การกำหนดบทบาทอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาในการตราพระราชบัญญัติ และควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินน้อยกว่าสภาผู้แทนราษฎร เป็นการกำหนดบทบาทอำนาจหน้าที่ที่ไม่ถูกหลักการประชาธิปไตย บทบาทอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาไม่สอดคล้องกับที่มา คือ ที่มาเหมือนวุฒิสภาสหรัฐอเมริกา แต่กำหนดบทบาทอำนาจหน้าที่เหมือนวุฒิสภาของสภาขุนนางของอังกฤษ

๒. อำนาจหน้าที่ของวุฒิสภา ในบทบาทเป็นสภาตรวจสอบ

รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ได้เพิ่มอำนาจเฉพาะในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐให้แก่วุฒิสภา โดยมีอำนาจ

๑. ให้คำแนะนำพระมหากษัตริย์ เพื่อแต่งตั้งบุคคลในองค์กรตรวจสอบ ซึ่งเป็นองค์กรอิสระ ดังต่อไปนี้

- คณะกรรมการการเลือกตั้ง
 - ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา
 - คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
 - คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
 - คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามทุจริตแห่งชาติ
 - คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินและผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน
- พิจารณาเลือกตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม ๒ คน
- กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการตุลาการศาลปกครอง ๒ คน
- พิจารณาให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งประธานศาลปกครองสูงสุด และผู้ทรงคุณวุฒิสภานิติศาสตร์ และผู้ทรงคุณวุฒิในการบริหารราชการแผ่นดิน เป็นตุลาการศาลปกครองสูงสุด
- ให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามทุจริตแห่งชาติ

๒. อำนาจพิจารณาถอดถอนออกจากตำแหน่ง

อำนาจพิจารณาถอดถอนออกจากตำแหน่งตามมาตรา ๓๐๓-๓๐๗ โดยกำหนดให้วุฒิสภามีอำนาจในการพิจารณาถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ประธานศาลฎีกา ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ประธานศาลปกครองสูงสุด อัยการสูงสุด กรรมการเลือกตั้ง กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ผู้พิพากษาหรือตุลาการ พนักงานอัยการ หรือผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง ออกจากตำแหน่งในกรณีที่มีพฤติการณ์ร้ายชัดปดติ ส่อไปในทางทุจริตต่อหน้าที่ ส่อว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ส่อว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมหรือ ส่อว่าจงใจใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย

การกำหนดมาตรการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิรูปการเมืองตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทำให้ระบบการเมืองและระบบราชการมีความสุจริต และมีความชอบธรรมในการใช้อำนาจ โดยเพิ่มอำนาจประชาชนในการควบคุมการใช้อำนาจในทุกระดับทุกด้านอย่างมีประสิทธิภาพ โดยกำหนดให้วุฒิสภามีอำนาจหน้าที่เป็น

สภาตรวจสอบดังกล่าวมาแล้วข้างต้น เนื่องจากวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันเป็นผู้แทนของประชาชนเพราะมาจากการเลือกตั้งและมีฐานประชากรทั้งจังหวัด และมีความเป็นกลางเพราะห้ามสมาชิกวุฒิสภาสั่งกักพรรคการเมืองและห้ามเป็นรัฐมนตรี จึงชอบธรรมที่จะให้ทำหน้าที่เป็นสภาตรวจสอบและเพื่อแยกหน้าที่หลักระหว่างสองสภาให้เด่นชัด ไม่ให้ทำงานซ้ำซ้อนกัน แต่เหตุผลดังกล่าวได้ถูกโต้แย้งจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาว่าไม่ชอบธรรม ควรเป็นอำนาจของรัฐสภาจึงจะถูกต้องตามหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตย และการมอบอำนาจดังกล่าวนี้ให้วุฒิสภาแต่สภาเดียวย่อมเป็นมูลเหตุจูงใจให้การเมืองเข้าไปแทรกแซงในการปฏิบัติหน้าที่ของวุฒิสภา จึงไม่มีหลักประกันความเป็นกลางของวุฒิสภา

ผลการสอบถามความเห็นของสมาชิกวุฒิสภา (ชุดที่มาจากกาแต่งตั้งเมื่อ ปี ๒๕๓๕) ในประเด็นที่รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้เปลี่ยนบทบาทของวุฒิสภาจากสภาภักดิ์มาเป็นสภาตรวจสอบนั้นเหมาะสมหรือไม่อย่างไร สมาชิกวุฒิสภา ๔๕ ท่านจาก ๘๖ ท่าน ที่ได้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าเหมาะสมส่วนที่เหลือ ๑๘ ท่าน เห็นว่าไม่เหมาะสม

สมาชิกวุฒิสภาที่เห็นว่าเหมาะสม มีเหตุผลสรุปได้ดังนี้

- การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐเป็นอำนาจและความรับผิดชอบที่สำคัญและกว้างขวางเป็นอำนาจที่สร้างความสำคัญให้กับวุฒิสภาเหมาะสมกับวุฒิสภาที่มาจากการเลือกตั้ง
- การกำหนดให้วุฒิสภาเป็นสภาตรวจสอบเป็นการคานอำนาจระหว่างสองสภาซึ่งเป็นผู้แทนของประชาชน
- กำหนดให้วุฒิสภาเป็นสภาตรวจสอบ เป็นการคานอำนาจระหว่างอำนาจนิติบัญญัติ บริหาร และตุลาการ จะเกิดประโยชน์ในการป้องกันการทุจริตหรือราษฎรบังหลวง
- กำหนดให้วุฒิสภาเป็นสภาตรวจสอบเป็นการแยกการตรวจสอบทุจริตทางการเมือง ออกจากการตรวจสอบทางกฎหมาย

สมาชิกวุฒิสภาที่เห็นไม่เหมาะสม มีเหตุผลสรุปได้ดังนี้

- วุฒิสภาจะไม่สามารถทำหน้าที่ตรวจสอบได้อย่างยุติธรรมและโปร่งใส เนื่องจากสมาชิกวุฒิสภามาจากการเลือกตั้งย่อมหนีอิทธิพลการเมืองไม่พ้น
- การกำหนดให้วุฒิสภามีอำนาจในการพิจารณาถอดถอนนักการเมืองและข้าราชการประจำระดับสูงออกจากตำแหน่ง อาจก่อให้เกิดความยุ่งยากแก่การปกครองบ้านเมืองเพราะในการปฏิบัติจะก่อให้เกิดปัญหาการก้าวก่ายอำนาจของกันและกัน
- รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันเป็นรัฐธรรมนูญตามกระแสความต้องการปฏิรูปการเมือง จึงขัดเขี่ยอำนาจตรวจสอบให้แก่วุฒิสภานในลักษณะหางานมาใส่คน ด้วยเพียงเหตุผลว่าวุฒิสภามาจากการเลือกตั้ง โดยมิได้พิจารณาถึงปัญหาในทางปฏิบัติ
- ในระบบรัฐสภามีฝ่ายค้านเป็นผู้ตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลอยู่แล้ว ไม่จำเป็นต้องกำหนดให้วุฒิสภามีอำนาจตรวจสอบอีก เพราะจะเป็นการทำงานซ้ำซ้อนกัน

- ข้าราชการที่ดำรงตำแหน่งที่รัฐธรรมนูญกำหนดให้วุฒิสภามีอำนาจในการพิจารณา
ถอดถอนออกจากตำแหน่งต้องอยู่ภายใต้อิทธิพลของสมาชิกวุฒิสภาโดยปริยาย

นอกจากนี้ บทบาทของวุฒิสภาในการพิจารณาเลือก แต่งตั้ง และให้ความเห็นชอบในตำแหน่ง
สำคัญ ๆ ที่กำหนดไว้รัฐธรรมนูญฯ และพิจารณาถอดถอนนักการเมือง ข้าราชการระดับสูงและบุคคลใน
องค์กรตรวจสอบได้ถูกวิพากษ์วิจารณ์และตั้งข้อสังเกตอย่างกว้างขวางว่าเหมาะสม และชอบธรรมเพียงใด
ซึ่งในเรื่องนี้ คณะกรรมการติดตามศึกษาบทบัญญัติร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ของวุฒิสภา ซึ่งได้รับ
แต่งตั้งตามคำสั่งวุฒิสภา ที่ ๕/๒๕๔๐ ลงวันที่ ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๔๐ ได้ตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับการพิจารณา
ถอดถอนบุคคลต่าง ๆ ไว้ดังนี้

การพิจารณาถอดถอนนักการเมือง ข้าราชการระดับสูง รวมทั้งผู้พิพากษาและพนักงานอัยการ
ตลอดจนบุคคลในองค์กรตรวจสอบออกจากตำแหน่งตามมาตรา ๓๐๓ ถึงมาตรา ๓๐๔ นั้น โดยหลักการ
มีเจตนาดีที่จะให้มีกระบวนการอำนาจระหว่างอำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหารและอำนาจตุลาการ แต่การ
เขียนกระบวนการถอดถอนจะนำไปสู่ปัญหาในทางปฏิบัติ เพราะมักจะพัวพันก้ำก่ายกัน อันอาจทำให้
เกิดความยุ่งยากแก่การปกครองบ้านเมือง นอกจากนี้ อำนาจในการถอดถอนที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๐๓
นับว่าเป็นการให้อำนาจและความรับผิดชอบที่สำคัญและกว้างขวางแก่วุฒิสภา อย่างไรก็ตาม ไม่ควรที่จะ
ให้วุฒิสภามีอำนาจพิจารณาถอดถอนข้าราชการระดับสูงและข้าราชการฝ่ายตุลาการ เช่น ประธานศาลฎีกา
ผู้พิพากษา หรือตุลาการเพราะอาจจะมีผลไปขัดกับมาตรา ๑๒๘ ของรัฐธรรมนูญที่ห้ามสมาชิกวุฒิสภา
ไม่ให้กระทำการ หรือใช้สถานะ หรือตำแหน่งเข้าไปก้ำก่ายแทรกแซงการทำงานของข้าราชการ
นอกจากนี้ การปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการมีกฎหมายระเบียบที่สามารถลงโทษปลดจากตำแหน่ง และ
ดำเนินคดีได้ตามกฎหมายอาญายู่แล้ว ส่วนผู้พิพากษาและตุลาการได้มีบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญมาตรา
๒๕๑ บัญญัติไว้อย่างชัดเจนอยู่แล้วว่าพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งและทรงให้พ้นจากตำแหน่ง

นอกจากนี้ มาตรการและกระบวนการในการถอดถอนยังไม่น่าจะเกิดผลในทางปฏิบัติได้
เพราะกำหนดให้มติถอดถอนต้องได้เสียงถึง 3 ใน 5 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา
(๑๒๐ คน) จึงเป็นการยากและจะเกิดปัญหา ในกรณีที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามทุจริต
แห่งชาติชี้ว่ามีมูลความผิด และสมาชิกวุฒิสภาเกินครึ่งหนึ่งแต่ไม่ถึง 3 ใน 5 เห็นว่าควรพ้นตำแหน่ง
ก็ยังคงถอดถอนบุคคลนั้นไม่ได้ การบริหารงานต่อไปจะเกิดปัญหาความน่าเชื่อถือขึ้น มาตรการนี้ควร
กลับกัน กล่าวคือ ถ้าสมาชิกวุฒิสภายืนยันด้วยเสียงเกิน 3 ใน 5 จึงจะสามารถดำรงตำแหน่งต่อไปได้
มิฉะนั้นก็ต้องพ้นจากตำแหน่ง

ในประเด็นการกำหนดให้วุฒิสภามีอำนาจถอดถอนนักการเมือง ข้าราชการระดับสูง ตลอดจนบุคคลในองค์กรตรวจสอบนั้น จากการสอบถามความเห็นสมาชิกวุฒิสภาชุดดังกล่าวถึงความเหมาะสมและไม่เหมาะสม ปรากฏผลดังนี้

๑. วุฒิสภามีอำนาจในการถอดถอนนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี เหมาะสมหรือไม่เหมาะสมอย่างไร ปรากฏว่าสมาชิกวุฒิสภา ๖๐ ท่านจากจำนวน ๘๗ ท่าน ที่ได้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าเหมาะสม ส่วนที่เหลือ ๒๗ ท่าน เห็นไม่เหมาะสม

สมาชิกวุฒิสภาที่เห็นเหมาะสม มีเหตุผลสรุปได้ดังนี้

- การกำหนดให้วุฒิสภามีอำนาจถอดถอนนักการเมืองและข้าราชการระดับสูงเป็นการคานอำนาจระหว่างฝ่ายบริหารกับฝ่ายนิติบัญญัติ และเป็นการแก้ปัญหาเผด็จการทางรัฐสภาเพราะการตรวจสอบรัฐบาลโดยการอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาลเป็นการตรวจสอบทางการเมืองที่ไม่มีประสิทธิภาพเพราะฝ่ายรัฐบาลเป็นผู้มีเสียงข้างมากในสภาผู้แทนราษฎรจึงเป็นการยากที่จะสามารถเอารัฐบาลออกได้ ถึงแม้ว่าจะมีการกล่าวหาว่ามีการทุจริต นอรัยญ์บังหลวง

สมาชิกวุฒิสภาที่เห็นไม่เหมาะสม มีเหตุผลสรุปได้ ดังนี้

- อำนาจในการถอดถอนนักการเมืองควรเป็นหน้าที่ทางสภาผู้แทนราษฎร เพราะตามรัฐธรรมนูญฯ กำหนดไว้ว่า ในการบริหารราชการแผ่นดิน นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีต้องรับผิดชอบต่อสภาผู้แทนราษฎรในหน้าที่ของตน (มาตรา ๒๑๒)

- การตรวจสอบนักการเมืองควรตรวจสอบตามระบบรัฐสภา คือควบคุมโดยการอภิปรายไม่ไว้วางใจซึ่งฝ่ายค้านได้ทำหน้าที่อยู่แล้ว

- อำนาจในการถอดถอนนักการเมืองควรเป็นอำนาจของรัฐสภา คือเป็นอำนาจร่วมกันระหว่างวุฒิสภากับสภาผู้แทนราษฎร เพราะเป็นผู้แทนของประชาชนเช่นเดียวกัน

๒. วุฒิสภามีอำนาจในการถอดถอนบุคคลในองค์กรตรวจสอบที่ได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ เหมาะสมหรือไม่เหมาะสมอย่างไร ปรากฏว่าสมาชิกวุฒิสภา ๖๕ ท่านจากจำนวน ๘๗ ท่าน ที่ได้ตอบแบบสอบถามเห็นเหมาะสม ส่วนที่เหลือ ๒๒ ท่าน เห็นไม่เหมาะสม

สมาชิกวุฒิสภาที่เห็นเหมาะสม มีเหตุผลสรุปได้ดังนี้

- วุฒิสภาเป็นผู้แต่งตั้งบุคคลในองค์กรตรวจสอบ ฉะนั้น การกำหนดให้วุฒิสภามีอำนาจถอดถอนบุคคลดังกล่าวย่อมเป็นการชอบธรรม

- ไม่มีองค์กรใดที่เหมาะสมเท่ากับวุฒิสภา เพราะวุฒิสภามาจากการเลือกตั้งของประชาชน จึงเหมาะสมที่จะเป็นผู้ควบคุมพฤติกรรมของบุคคลที่ดำรงตำแหน่งสำคัญ ในองค์กรตรวจสอบเป็นมาตรการควบคุม ๒ ชั้น คือ ควบคุมทั้งบุคคลในองค์กรตรวจสอบ และควบคุมผู้ที่ถูกองค์กรตรวจสอบควบคุม เช่น นักการเมืองและข้าราชการระดับสูง

สมาชิกวุฒิสภาที่เห็นไม่เหมาะสม มีเหตุผลสรุปได้ ดังนี้

- อำนาจถอดถอนบุคคลในองค์กรตรวจสอบ ไม่เหมาะสมที่จะมอบให้กับผู้ที่มาจากการเลือกตั้งเพราะเกรงว่าจะไม่มีความยุติธรรมเนื่องจากถูกการเมืองแทรกแซง

- อำนาจถอดถอนบุคคลในองค์กรตรวจสอบควรเป็นอำนาจของรัฐสภา คือ เป็นอำนาจของทั้งวุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎร เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมที่แท้จริง

๓. วุฒิสภามีอำนาจในการถอดถอนข้าราชการระดับสูง เหมาะสมหรือไม่เหมาะสมอย่างไร ปรากฏว่าสมาชิกวุฒิสภากำนวนใกล้เคียงกัน คือ ๔๔ ท่านเห็นเหมาะสม อีก ๔๓ ท่านเห็นไม่เหมาะสม จากจำนวน ๘๗ ท่านที่ได้ตอบแบบสอบถาม

สมาชิกวุฒิสภาที่เห็นเหมาะสม มีเหตุผลสรุปได้ดังนี้

- การให้วุฒิสภามีอำนาจในการถอดถอนข้าราชการระดับสูง เป็นการถ่วงดุลฝ่ายบริหาร โดยวุฒิสภาซึ่งเป็นตัวแทนประชาชน เป็นการควบคุมพฤติกรรมของข้าราชการระดับสูงแทนประชาชน เพื่อป้องกันการทุจริตหรือราษฎรบังหลวง และการแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัวและพวกพ้อง

สมาชิกวุฒิสภาที่เห็นไม่เหมาะสม มีเหตุผลสรุปได้ ดังนี้

- การให้วุฒิสภามีอำนาจในการถอดถอนข้าราชการระดับสูง เป็นการก้าวก่ายหรือแทรกแซงการบริหารราชการของฝ่ายบริหาร เพราะข้าราชการย่อมอยู่ภายใต้การควบคุมกำกับดูแลของรัฐมนตรีและ มีกฎหมาย ระเบียบที่สามารถลงโทษปลดจากตำแหน่งและดำเนินคดีได้ตามกฎหมายอาญา*

รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันกำหนดให้สมาชิกวุฒิสภามาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน และได้เพิ่มอำนาจให้วุฒิสภาเป็นสภาตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ โดยมีอำนาจในการพิจารณาคัดเลือกและแต่งตั้งบุคคลดำรงตำแหน่งสำคัญในองค์กรตรวจสอบ รวมทั้งมีอำนาจถอดถอนนักการเมืองและข้าราชการออกจากตำแหน่ง อำนาจหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาจะเป็นตัวบ่งชี้ถึงความสำคัญต่อการเมืองการปกครองของไทย หากการทำหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาขาดความเป็นกลางเพราะต้องดำเนินงานทางการเมืองภายใต้อำนาจอธิปไตยของพรรคการเมืองที่สนับสนุน จะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติอย่างมาก เพราะพรรคการเมืองอาจใช้อำนาจในการบริหารและดำเนินกิจกรรมทางการเมืองเพื่อประโยชน์ของพวกพ้องโดยไม่คำนึงถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อประเทศชาติโดยรวม และจะสร้างความเสียหายยิ่งขึ้นหากพรรคการเมืองใดมีสมาชิกวุฒิสภาที่อยู่ใต้อำนาจเป็นเสียงข้างมากในวุฒิสภา ก็จะสามารถผลักดันให้กิจกรรมทางการเมืองของวุฒิสภาเป็นไปตามความต้องการของพรรคการเมืองนั้นอย่างเด็ดขาด มาตรา ๓๐๔ ของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันจะเป็นเครื่องมือให้กับกลุ่มการเมืองเพื่อสร้างความวุ่นวายทางการเมือง หรือสร้างความวุ่นวายให้กับหน่วยราชการ กล่าวคือ มาตรา ๓๐๔ ได้บัญญัติให้สิทธิแก่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่า ๑ ใน ๔ ของสมาชิกทั้งหมดของสภาผู้แทนราษฎร และให้สิทธิแก่ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่า ๕ หมื่นคนร้องขอต่อประธานวุฒิสภาเพื่อให้วุฒิสภามีมติถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือข้าราชการระดับสูง ได้แก่ นายกรัฐมนตรี

* นางสุวิมล ภูมิสิงหราฯ. เรื่องเดิม, หน้า ๑๑๗ - ๑๒๔.

รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ประธานศาลฎีกา ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ประธานศาลปกครองสูงสุด อัยการสูงสุด รวมทั้งผู้พิพากษาหรือตุลาการ พนักงานอัยการ หรือข้าราชการระดับสูง นับว่าเป็นการก้าวท้าวกันระหว่างฝ่ายนิติบัญญัติ บริหาร และตุลาการ รวมทั้งเป็นการกระทบกระเทือนต่อพระราชอำนาจของคณะพระมหากษัตริย์เพราะเป็นข้าราชการระดับสูงตั้งแต่ระดับ ๑๐ หรือผู้พิพากษาและ ตุลาการ พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งและให้พ้นจากตำแหน่ง

นอกจากนี้ มาตรา ๓๐๔ ยังเป็นเครื่องมือให้กับกลุ่มการเมืองที่ไม่หวังดี อาศัยการล่ารายชื่อของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งเพื่อขับไล่รัฐมนตรีต่าง ๆ ซึ่งอาจจะเป็นเพียงเพื่อสร้างประเด็นที่ก่อให้เกิดความสับสน ความวุ่นวายและความแตกแยกทางสังคมได้โดยง่าย นอกจากนี้ การกำหนดให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้ไม่น้อยกว่า ๕ หมื่นคนร้องขอต่อประธานวุฒิสภา เพื่อให้วุฒิสภาถอดถอนนักการเมืองหรือข้าราชการระดับสูงออกจากตำแหน่งโดยมิได้ระบุว่าต้องเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งจากเขตปกครองจังหวัดหรือท้องถิ่นใด ในทางการเมืองย่อมรวบรวมได้จากทุกจังหวัดซึ่งไม่เป็นการถูกต้องสำหรับระบอบประชาธิปไตยแบบมีผู้แทน และง่ายต่อฝ่ายการเมืองที่จะรวบรวมบุคคลเสนอเรื่องต่าง ๆ รวมทั้งทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองนอกระบบมากขึ้น อันจะก่อความยุ่งยากเป็นผลเสียมากกว่าผลดี

ส่วนอำนาจของวุฒิสภานั้นจะเป็นตัวบ่งชี้ถึงความสำคัญต่อการเมืองการปกครองของไทย หากอำนาจหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาขาดความเป็นกลางเพราะต้องดำเนินงานทางการเมืองภายใต้อาณัติของพรรคการเมืองจะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติอย่างมาก เพราะพรรคการเมืองอาจใช้อำนาจการบริหารและดำเนินกิจการทางการเมืองเพื่อผลประโยชน์ของพวกเขา โดยไม่คำนึงถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อประเทศชาติโดยรวม และจะสร้างความเสียหายมากยิ่งขึ้นหากพรรคการเมืองใดมีสมาชิกวุฒิสภาที่อยู่ใต้อาณัติเป็นเสียงข้างมากในวุฒิสภาจะสามารถผลักดันให้กิจกรรมทางการเมืองของวุฒิสภาเป็นไปตามความต้องการของพรรคการเมืองนั้นอย่างเด็ดขาด ซึ่งเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของชาติอย่างยิ่ง เช่น อำนาจในการถอดถอนจากตำแหน่งตามบทบัญญัติ มาตรา ๓๐๔ ของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันที่ให้สิทธิแก่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และให้สิทธิแก่ประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่า ๕ หมื่นคนเข้าชื่อร้องขอต่อประธานวุฒิสภาเพื่อให้วุฒิสภามีมติถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือข้าราชการระดับสูง ได้แก่ นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ประธานศาลฎีกา ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ประธานศาลปกครองสูงสุด หรืออัยการ หรือผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง มาตรานี้อาจจะเป็นเครื่องมือให้กับกลุ่มการเมืองที่ไม่หวังดีอาศัยการล่ารายชื่อของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งเพื่อขับไล่รัฐมนตรีหรือข้าราชการระดับสูง ซึ่งอาจจะเป็นเพียงเพื่อสร้างประเด็นที่ก่อให้เกิดความสับสนวุ่นวายแก่บ้านเมืองและความแตกแยกทางสังคมได้ง่าย และการกำหนดให้มีสิทธิเลือกตั้งไม่น้อยกว่า ๕ หมื่นคน โดยมิได้ระบุว่าจากเขตปกครองจังหวัดหรือท้องถิ่นใด ในทางการเมืองย่อมรวบรวมได้จากทุกจังหวัด ซึ่งไม่เป็นการถูกต้องสำหรับระบอบประชาธิปไตยแบบมีผู้แทน รวมทั้งทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองนอกระบบมากขึ้น อันจะก่อความยุ่งยากเป็นผลเสียมากกว่าผลดี

การที่จะทำให้ได้สมาชิกวุฒิสภาตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญมากที่สุดก็ต่อเมื่อ ปัญหาการ
 ด้อยการศึกษาและความยากจนของประชาชนได้รับการแก้ไข รวมทั้งรณรงค์ให้ประชาชนเข้าใจและ
 เห็นความสำคัญของการเลือกตั้งอย่างบริสุทธิ์ยุติธรรมก่อนแล้วเท่านั้น โดยมีมาตรการทั้งในระยะเร่งด่วน
 ที่รัฐบาลควรให้ความสำคัญและดำเนินการ คือ

เร่งเผยแพร่ความรู้ให้กับประชาชนทั่วไปเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองในระบบประชาธิปไตย
 ในระบบรัฐสภาและรัฐธรรมนูญที่ใช้ปกครองประเทศในปัจจุบัน โดยเฉพาะความรู้ความเข้าใจในสิทธิ
 หน้าที่ของประชาชน วิธีการเลือกตั้ง ตลอดจนโครงสร้างและบทบาทอำนาจหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภา
 และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ เพื่อให้ประชาชนใช้สิทธิและหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ
 ให้ถูกต้องและเป็นการป้องกันไม่ให้ประชาชนถูกครอบงำจากบรรดาผู้มีเจตนาไม่บริสุทธิ์ในการเลือกตั้ง
 ให้การสนับสนุนคณะกรรมการการเลือกตั้งทั้งในเรื่องงบประมาณ บุคลากรและสถานที่ปฏิบัติงาน
 เพื่อให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีความพร้อมที่จะปฏิบัติหน้าที่ในการจัดการเลือกตั้งและควบคุม
 การเลือกตั้งทุกระดับได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ส่วนมาตรการระยะยาวที่รัฐบาลควรให้ความสำคัญและดำเนินการคือ

ปฏิรูปการศึกษาเพื่อแก้ปัญหาการขาดภูมิปัญญาของประชาชนหรือปัญหาการด้อยการศึกษา
 ซึ่งเป็นสิ่งที่ต้องแก้ไขอย่างเร่งด่วน ต้องให้ความสำคัญและดำเนินการอย่างต่อเนื่องอย่างมีระบบ
 กล่าวคือ ต้องมีการปฏิรูปพร้อมๆ กันทั้ง ๓ องค์ประกอบ คือ ปฏิรูปคนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา
 ปฏิรูประบบการศึกษาและปฏิรูปบริบทแวดล้อมที่ส่งผลต่อการศึกษา

นอกจากนี้ ในการปฏิรูปการศึกษารัฐบาลควรเน้นให้กำหนดหลักสูตรการสอนวิชาการปกครอง
 ในระบอบประชาธิปไตย รวมทั้งการสอนวิชารัฐธรรมนูญในการศึกษาทุกระดับ ทั้งนี้ เพื่อปลูกฝังตั้งแต่
 ระดับเด็ก ๆ อันจะเป็นผลให้เกิดความรู้และเข้าใจในรูปแบบของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย
 ในระบบรัฐสภา และเข้าใจสิทธิและหน้าที่ของตนที่พึงมีตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยใน
 การจำกัดการครอบงำของผู้มีอิทธิพลต่างๆ ในการเลือกตั้ง*

๖. ข้อเสนอแนะของสมาชิกวุฒิสภาในเรื่องเกี่ยวกับการถอดถอน

ในการสัมมนาสมาชิกวุฒิสภาที่จังหวัดขอนแก่นระหว่างวันที่ ๑๒-๑๔ ธันวาคม ๒๕๔๑
 ที่ประชุมได้เสนอแนะในการทำหน้าที่ในการตรวจสอบและถอดถอน โดยเสนอให้สมาชิกวุฒิสภามี
 บทบาททั้งในและนอกสภาฯ ดังนี้

๑. บทบาทในสภา

๑) ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันเป็นปัญหาวิกฤติที่สุดของชาติ เมื่อศึกษาและตรวจสอบ
 จะพบว่ามีกรณีร้ายแรงถึงหลวง สมาชิกวุฒิสภาต้องแสดงท่าทีต่อปัญหาดังกล่าวต่อสาธารณชนให้ชัดเจน

* นางสุวิมล ภูมิสิงหาราช, เรื่องเดิม, หน้า ๑๓๘ - ๑๔๑

และต้องยื่นเรื่องคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เพื่อให้ดำเนินการตรวจสอบในรายละเอียด และวินิจฉัยตลอดจนการขอให้รายงานผลการปฏิบัติงานต่อวุฒิสภา

๒) ปัญหาการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบหรือการละเว้นการปฏิบัติตามกฎหมาย ซึ่งถือว่าเป็นวิกฤตอย่างหนึ่งของชาติ หากตรวจสอบหรือศึกษาพบพฤติกรรมดังกล่าวของนักการเมืองหรือข้าราชการ ต้องยื่นเรื่องต่อสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินรัฐสภาเพื่อดำเนินการให้เป็นผลต่อไป

๓) การทุจริตการเลือกตั้งนับว่าเป็นวิกฤตของชาติอีกอย่างหนึ่ง ซึ่งหากตรวจพบว่าบุคคลใดกระทำการใดอันเป็นการทุจริตต่อการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือจงใจกระทำความผิดต่อพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ ต้องส่งเรื่องให้คณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการตามกฎหมายต่อไป

๔) วุฒิสภาต้องเคร่งครัดและจริงจังในการดำเนินกระบวนการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือข้าราชการระดับสูงที่มีการกระทำความผิด หรือพบหลักฐานว่ามีความผิดชัดเจน แม้แต่สมาชิกวุฒิสภาด้วยกันเองก็สมควรตรวจสอบถอดถอนให้เสร็จสิ้นและมีความชัดเจน

๕) วุฒิสภาจำเป็นต้องมีการจัดรูปแบบของคณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภาเสียใหม่ โดยการปรับลดคณะกรรมการสามัญแล้วเพิ่มคณะกรรมการวิสามัญถาวรตามสภาพปัญหาที่ปรากฏ เช่น ปัญหาหาเสพติด ปัญหาการผูกขาดและคอร์รัปชัน และปัญหาความยากจน เป็นต้น

๒. บทบาทนอกสภา

๑) การตรวจสอบการทำงานของนักการเมืองและข้าราชการระดับสูง วุฒิสภาจะต้องมีศูนย์ข้อมูลข่าวสารครบทุกสาขา โดยเฉพาะข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลและตำแหน่งที่ต่อแหลมต่อการทุจริตฉ้อราษฎร์บังหลวง ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภา

๒) สมาชิกวุฒิสภาต้องสร้างเครือข่ายองค์กรประชาชนเพื่อเฝ้าระวังการทุจริตของนักการเมืองและข้าราชการระดับสูง*

๓. บทบาทของสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภากับการถอดถอน

พระราชบัญญัติจัดระเบียบปฏิบัติราชการฝ่ายรัฐสภา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ ได้กำหนดให้สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภามีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับราชการประจำทั่วไปของวุฒิสภา กล่าวคือ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาเป็นหน่วยงานธุรการของวุฒิสภาที่มีหน้าที่ช่วยเหลือ สนับสนุนให้การปฏิบัติหน้าที่ของวุฒิสภาสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายบัญญัติดังกล่าวนี้ สามารถจำแนกบทบาทอำนาจหน้าที่ของสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาเพื่อรองรับการปฏิบัติงานตามภารกิจให้แก่วุฒิสภาได้ดังนี้

* สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา รายงานการสัมมนาสมาชิกวุฒิสภา หน้า ๓๕ - ๓๗.

๑. รับผิดชอบงานด้านวิชาการและธุรการของวุฒิสภา

๑) งานด้านวิชาการและธุรการในการประชุมวุฒิสภา

๒) งานด้านวิชาการและธุรการในการประชุมคณะกรรมการ

๒. สนับสนุน ส่งเสริมและเผยแพร่การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยเฉพาะบทบาทการดำเนินงานทางด้านนิติบัญญัติตามบทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญฯ ของวุฒิสภา

๓. ศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์และวิจัยในเรื่องต่าง ๆ เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับประกอบการพิจารณา ดำเนินการงานของสมาชิกวุฒิสภาตามบทบาทและอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภา

๔. ศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์และวิจัย รวมทั้งการเปรียบเทียบข้อมูลของนานาอารยประเทศ ทั้งนี้ เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับสนับสนุนการดำเนินงานที่เกี่ยวกับวงงานรัฐสภาต่างประเทศของวุฒิสภา

๕. ประสานงานกับส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานตามภารกิจของวุฒิสภาและสมาชิกวุฒิสภา

๖. ปฏิบัติหน้าที่ตามที่กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศและคำสั่งได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ของสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาในการสนับสนุนและส่งเสริมการปฏิบัติงานตามภารกิจของวุฒิสภา เช่น ด้านงบประมาณ บุคลากรและวัสดุอุปกรณ์ เป็นต้น

๗. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่วุฒิสภามอบหมาย

โครงสร้างและอัตรากำลังของสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาได้ใช้มาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๕ จึงไม่ทันสมัยและไม่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลกาภิวัตน์ในเรื่องการปฏิรูประบบราชการ ประกอบกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ได้ปรับรื้อระบบการเมืองเมือง ปรับหลักการต่าง ๆ ใหม่ โดยเฉพาะการกำหนดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในทางการเมืองมากขึ้น ทั้งทางตรงและทางอ้อม ไม่ว่าจะเป็นการดูแลทรัพยากรสิ่งแวดล้อม ภูมิปัญญาท้องถิ่น การเสนอกฎหมาย รวมถึงการเข้าชื่อเสนอกฎหมายหรือการเข้าชื่อถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่ง นอกจากนี้ ยังเปลี่ยนแปลง บทบาทและอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาที่มาจากการเลือกตั้งเพิ่มขึ้นจากเดิมไปมาก โดยเฉพาะการพิจารณาเลือก แต่งตั้ง และให้ความเห็นชอบบุคคลเข้าดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระต่าง ๆ รวมทั้งการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง*

ด้วยเหตุนี้ ประธานวุฒิสภา (พลตรี มนูญกฤต รูปขจร) จึงได้ตั้งคณะกรรมการปรับปรุงโครงสร้างระบบงานและอัตรากำลังของสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาขึ้นคณะหนึ่ง โดยมีนายพิเชฐ พัฒนโชติ รองประธานวุฒิสภา คนที่ ๑ เป็นประธานคณะกรรมการ มีหน้าที่พิจารณาปรับปรุงโครงสร้างระบบงานและอัตรากำลังของสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาให้เหมาะสมและสอดคล้องกับภารกิจของวุฒิสภา และการทำหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญซึ่งประธานคณะกรรมการฯ ได้ตั้ง

* คณะกรรมการปรับปรุงโครงสร้าง, โครงสร้างการแบ่งส่วนราชการฯ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา หน้า ๑.

คณะกรรมการปรับปรุงโครงสร้างฯ ขึ้นเพื่อจัดโครงสร้างระบบงานและอัตรากำลังของสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา โดยมี นายบุญเลิศ ไพรินทร์ เป็นประธานอนุกรรมการ^๗

ในการปรับปรุงโครงสร้างสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาได้นำข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ทั้งในการประชุมสัมมนาของวุฒิสภาของข้าราชการสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา โยบายของประธานวุฒิสภา และรายงานผลการวิจัยของสถาบันพระปกเกล้าฯ มาประกอบการพิจารณา ทั้งนี้ เพื่อให้สอดคล้องและรองรับภารกิจของวุฒิสภาได้อย่างมีประสิทธิภาพ^๘ ซึ่งโครงสร้างที่ปรับปรุงขึ้นใหม่ประกาศใช้เมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๔ เป็นต้นมา

“สำนักกำกับและตรวจสอบ” เป็นหน่วยงานหนึ่งที่ได้รับการจัดตั้งในการปรับปรุงโครงสร้างใหม่ แบ่งส่วนราชการภายใน ออกเป็น ๓ กลุ่มงาน ดังนี้

๑. กลุ่มงานบริหารทั่วไป

มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับ

- ๑) ดำเนินการเกี่ยวกับงานสารบรรณและธุรการทั่วไปของสำนัก
- ๒) ดำเนินการเกี่ยวกับงานพัสดุ ครุภัณฑ์ การเงิน และงบประมาณประจำงวดของสำนัก
- ๓) ดำเนินการเกี่ยวกับงานทะเบียนและข้อมูลด้านงานบุคคลเบื้องต้นของสำนัก
- ๔) ดำเนินการเกี่ยวกับการจัดทำแผนงานและงบประมาณ ประสานงานด้านแผน รายงานผลการปฏิบัติ รวมถึงการใช้จ่ายงบประมาณและสถิติของสำนัก
- ๕) ดำเนินการเกี่ยวกับการจัดทำและเผยแพร่เอกสารและผลงานของสำนัก
- ๖) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

๒. กลุ่มงานแต่งตั้ง ถอดถอนและตรวจสอบ

มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับ

- ๑) ดำเนินการรับและจัดเก็บบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช.
- ๒) ดำเนินการตรวจสอบเอกสารหลักฐานเบื้องต้นเกี่ยวกับบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน นำเสนอต่อประธานวุฒิสภาหรือผู้ที่ประธานวุฒิสภามอบหมาย ลงลายมือชื่อกำกับไว้ในบัญชีทุกหน้า
- ๓) ดำเนินการเกี่ยวกับการตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ยื่นแบบแสดงบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน
- ๔) ดำเนินการสนับสนุนการปฏิบัติงานของคณะกรรมการการ คณะกรรมการสรรหาและคณะกรรมการสามัญเพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบประวัติฯ อนุกรรมการหรืออนุกรรมการ ตามที่ได้รับมอบหมาย

^๗ คณะกรรมการปรับปรุงโครงสร้าง, เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๑๖ – ๑๑๗.

^๘ คณะกรรมการปรับปรุงโครงสร้าง, เรื่องเดียวกัน หน้า “คาน้ำ”

๕) เสนอแนะเพื่อพัฒนาระบบ รูปแบบการสรรหาและการตรวจสอบประวัติของบุคคล
ในองค์กรอิสระ

๖) ดำเนินการเกี่ยวกับงานเลขานุการให้แก่คณะกรรมการ คณะกรรมการสรรหาและ
คณะกรรมการสามัญเพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบประวัติฯ อนุกรรมการ หรืออนุกรรมการ ตามที่ได้รับ
มอบหมาย

๗) ดำเนินการประสานงานกับส่วนราชการและองค์กรภาคเอกชน เพื่อรวบรวมข้อมูล
และข้อเท็จจริงเพื่อนำเสนอคณะกรรมการ คณะกรรมการสรรหา และคณะกรรมการสามัญเพื่อ
ทำหน้าที่ตรวจสอบประวัติฯ กรรมการ หรืออนุกรรมการ ตามที่ได้รับมอบหมาย

๘) ดำเนินการรับเรื่องกล่าวหาหรือเรียนว่า ผู้ดำรงตำแหน่งตามมาตรา ๒๕๕, ๓๐๐
และ ๓๐๓ แห่งบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ กระทำการฝ่าฝืน
บทบัญญัติดังกล่าว

๙) ดำเนินการตรวจสอบลายมือชื่อของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา
ว่าเป็นลายมือชื่อจริงหรือไม่ และมีจำนวนครบถ้วนตามที่กฎหมายกำหนดหรือไม่

๑๐) ดำเนินการตรวจสอบลายมือชื่อ บัตรประจำตัวประชาชน สำเนาทะเบียนบ้าน
พร้อมทั้งจำนวนของประชาชน ที่เข้าชื่อร้องเรียนว่ามีตัวตนถูกต้องและครบถ้วนตามที่กฎหมาย
กำหนดไว้หรือไม่

๑๑) ดำเนินการสรุปเรื่องกล่าวหาหรือเรียนนำเสนอประธานวุฒิสภา หรือส่งให้
คณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือวุฒิสภา

๑๒) ดำเนินการติดตามผลของข้อกล่าวหาหรือข้อร้องเรียน เพื่อนำเสนอประธานวุฒิสภา
และผู้ร้องเรียนทราบ

๑๓) ปฏิบัติงานร่วมกับ หรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง
หรือที่ได้รับมอบหมาย

๓. กลุ่มงานติดตามผลการดำเนินงาน

มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับ

๑) การศึกษา วิเคราะห์วิจัย และติดตามรวบรวมผลการดำเนินการขององค์กรอิสระ

๒) ดำเนินการจัดทำเอกสารประกอบการพิจารณารายงานผลการดำเนินงานขององค์กรอิสระ
พร้อมทั้งข้อสังเกตและข้อเสนอแนะ

๓) ดำเนินการเกี่ยวกับงานเลขานุการ เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ
ที่ประธานวุฒิสภามอบหมาย

๔) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือที่
ได้รับมอบหมาย

อำนาจหน้าที่ที่กำหนดดังกล่าว สำนักกำกับและตรวจสอบจึงต้องรับผิดชอบดำเนินการด้าน
ธุรการเพื่อสนับสนุนงานด้านการถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่งทั้งหมด เริ่มตั้งแต่

๑. รับเรื่องร้องขอให้ถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่ง

๒. ตรวจสอบความถูกต้องของคำร้อง โดยเริ่มจากการตรวจสอบคุณสมบัติของผู้มีสิทธิยื่น
เรื่องขอถอดถอน กล่าวคือ

๑) ผู้ที่ยื่นคำร้องขอให้ถอดถอนเป็นผู้มีสิทธิยื่นเรื่องขอถอนหรือไม่

๒) กรณีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้ยื่นคำร้องก็จะตรวจสอบสถานภาพความเป็น
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตรวจสอบจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เข้าชื่อว่ามีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งใน
สิบของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรหรือไม่ (๑๒๕ คนจาก
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ ๕๐๐ คน)

๓) กรณีที่ผู้ยื่นคำร้องขอฯ เป็นสมาชิกวุฒิสภาก็จะต้องมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสี่
ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา (๕๐ คน จากสมาชิกวุฒิสภาจำนวนทั้งหมดเท่าที่มีอยู่
๒๐๐ คน)

๔) กรณีผู้ยื่นคำร้องเป็นประชาชน การตรวจสอบก็จะตรวจสอบทั้งคุณสมบัติและ
จำนวนตามที่กฎหมายกำหนด คือ

ก. ผู้ริเริ่มรวบรวมรายชื่อฯ ต้องมีจำนวนไม่เกิน ๑๐๐ คน

ข. ต้องมาแสดงตนต่อประธานวุฒิสภาก่อนที่จะรวบรวมรายชื่อประชาชน
การแสดงตนดังกล่าวจะต้องมีคำร้องระบุชื่อ อายุ ที่อยู่ เลขประจำตัวประชาชนและสำเนาบัตรที่มี
รูปภาพสามารถแสดงตนได้ และต้องระบุว่าต้องการจะร้องขอให้ถอดถอนบุคคลดำรงตำแหน่งใด
มีชื่อกล่าวหาตามที่กฎหมายกำหนดอย่างไร

ค. เมื่อยื่นคำร้องฯ และแสดงตนต่อประธานวุฒิสภาแล้ว กลุ่มงานแต่งตั้ง
ถอดถอนและตรวจสอบ จะดำเนินการตรวจสอบคุณสมบัติของคณะผู้ริเริ่มฯ ว่าเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง
และไม่เป็นผู้เสียสิทธิเข้าชื่อถอดถอนเพราะไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายเลือกตั้งฯ
หรือไม่ เพื่อแจ้งให้ตัวแทนของคณะผู้ริเริ่มฯ ทราบ ซึ่งผู้ใดที่มีคุณสมบัติไม่ครบก็ไม่สามารถลงชื่อใน
คำร้องฯ และรับรองรายชื่อประชาชนฯ ที่เข้าชื่อไม่ได้

ง. เมื่อคณะผู้ริเริ่มฯ ได้รวบรวมรายชื่อประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อย
กว่าห้าหมื่นคนและได้มายื่นคำร้องพร้อมแบบรายชื่อประชาชนภายในกำหนดเวลา ๑๕๐ วัน นับแต่วันที่
มาแสดงตน

๔. การตรวจสอบคำร้อง

๑) กลุ่มงานแต่งตั้งฯ จะตรวจสอบคำร้องว่าถูกต้องครบถ้วนตามที่กฎหมายกำหนดไว้หรือไม่ ดังต่อไปนี้

(๑) ระบุชื่อ สกุล ตำแหน่งของผู้ที่จะขอให้วุฒิสภาดอดถอนออกจากตำแหน่งถูกต้อง ครบถ้วนหรือไม่ พร้อมทั้งตรวจสอบผู้ที่ถูกร้องขอให้ถอดถอนว่าเป็นบุคคลที่ดำรงตำแหน่งตามที่ กฎหมายกำหนดไว้ดังต่อไปนี้หรือไม่

(๑) นายกรัฐมนตรี	(๒) รัฐมนตรี
(๓) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร	(๔) สมาชิกวุฒิสภา
(๕) ประธานศาลฎีกา	(๖) ประธานศาลรัฐธรรมนูญ
(๗) ประธานศาลปกครองสูงสุด	(๘) อัยการสูงสุด
(๙) กรรมการการเลือกตั้ง	(๑๐) ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา
(๑๑) ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ	(๑๒) กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน
(๑๓) ผู้พิพากษา	(๑๔) ตุลาการศาลยุติธรรม
(๑๕) พนักงานอัยการ	(๑๖) รองประธานศาลฎีกา
(๑๗) รองประธานศาลปกครองสูงสุด	(๑๘) หัวหน้าสำนักตุลาการทหาร
(๑๙) รองอัยการสูงสุด	
(๒๐) ผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง หมายความว่า	

ก. หัวหน้าส่วนของราชการระดับกรม ทบวง

ข. หรือกระทรวง (สำหรับข้าราชการพลเรือน)

ค. ผู้บัญชาการเหล่าทัพหรือผู้บัญชาการทหารสูงสุด
(สำหรับข้าราชการทหาร)

ง. ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

จ. ปลัดกรุงเทพมหานคร

ฉ. กรรมการและผู้บริหารสูงสุดของรัฐวิสาหกิจ

ช. หัวหน้าหน่วยงานอิสระ (ตามรัฐธรรมนูญฯ) ที่มีฐานะเป็น
นิติบุคคลหรือผู้ดำรงตำแหน่งตามที่กฎหมายอื่นบัญญัติ

(๒) กรณีสมาชิกวุฒิสภาร้องขอให้ถอดถอนจะต้องเป็นการร้องขอให้ถอดถอนสมาชิก
วุฒิสภาออกจากตำแหน่งเท่านั้น

(๓) ระบุพฤติการณ์ที่กล่าวหาเป็นข้อ ๆ อย่างชัดเจนเกี่ยวกับเรื่อง ต่อไปนี้หรือไม่

- ๑) มีพฤติการณ์ร้ายรายผิดปกติ หรือ
- ๒) ส่อไปในทางทุจริตต่อหน้าที่ หรือ
- ๓) ส่อว่ากระทำผิดต่อหน้าที่ราชการ หรือ
- ๔) ส่อว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ หรือ
- ๕) ส่อว่ากระทำการขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย

(๔) ระบุพยานหลักฐานหรือเบาะแส ตามสมควรและเพียงพอที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. จะดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริงต่อไปหรือไม่

๕. แต่ถ้าตรวจสอบแล้วเห็นว่า คำร้องขอฯ ไม่ถูกต้องหรือไม่ครบถ้วน ก็จะกราบเรียนประธานวุฒิสภาพร้อมทั้งจัดทำหนังสือเพื่อประธานวุฒิสภาจักได้พิจารณาลงนามเพื่อแจ้งให้ผู้ร้องขอฯ หรือคณะผู้ริเริ่มฯ ดำเนินการให้ถูกต้องภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับหนังสือดังกล่าว ซึ่งหากดำเนินการไม่แล้วเสร็จหรือไม่ดำเนินการแก้ไขเรื่องก็จะยุติไม่สามารถดำเนินการต่อไปไม่ได้

๖. เมื่อตรวจสอบแล้วปรากฏว่าคำร้องถูกต้องครบถ้วน กลุ่มงานแต่งตั้งฯ ก็จะนำเสนอเพื่อกราบเรียนประธานวุฒิสภาพร้อมทั้งจัดทำหนังสือเพื่อส่งเรื่องให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ไต่สวนต่อไป

๗. หลังจากคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไต่สวนเสร็จแล้ว

๑) ในกรณีที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติวินิจฉัยว่าข้อกล่าวหาใดไม่มีมูล ให้ข้อกล่าวหาข้อนั้นเป็นอันตกไป

๒) ในกรณีที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติว่าข้อกล่าวหาใดมีมูล ก็จะดำเนินการต่อไป

๘. เมื่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้มีมติวินิจฉัยแล้ว ประธานกรรมการ ป.ป.ช. จะส่งรายงานมายังประธานวุฒิสภาโดยเร็ว ซึ่งประธานวุฒิสภาก็จะจัดให้มีการประชุมวุฒิสภาเพื่อให้วุฒิสภาพิจารณาโดยเร็ว กรณีที่ข้อกล่าวหาไม่มีมูลก็จะต้องดำเนินการตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ในข้อบังคับการประชุม (ที่กำลังแก้ไขเพิ่มเติม) เช่น ตั้งคณะกรรมการหรือคณะกรรมการศึกษาพิจารณาและรายงานต่อประธานวุฒิสภา (ลักษณะเดียวกับคณะกรรมการสามัญเพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบประวัติฯ) โดยมีเจ้าหน้าที่กลุ่มงานแต่งตั้งฯ จะทำหน้าที่ด้านเลขานุการให้กับคณะดังกล่าว

๙. เมื่อประธานวุฒิสภาได้รับรายงานจากคณะทำงานดังกล่าวแล้ว ก็จะนัดประชุมวุฒิสภาเพื่อลงมติถอดถอนต่อไป

๑๐. มติของวุฒิสภาในการลงมติถอดถอนดังกล่าว ถือเป็นที่สุด และจะมีการร้องขอให้ถอดถอนบุคคลดังกล่าวโดยอาศัยเหตุเดียวกันอีกไม่ได้ (แต่ไม่กระทบกระเทือนการพิจารณาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง) ซึ่งผลการลงมติเป็นประการใด กลุ่มงานแต่งตั้งฯ จะยืนยันมติไปยังผู้เกี่ยวข้อง

๘. สรุปผลการยื่นเรื่องและการดำเนินการเกี่ยวกับการถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่ง*

นับตั้งแต่ประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ เป็นต้นมา ได้มีการเสนอเรื่องขอถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่งซึ่งขณะนั้นยังไม่มีกฎหมายกำหนดรายละเอียดในการเข้าชื่อเพื่อยื่นเรื่องถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่งแต่ประการใด (กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ใช้บังคับ พ.ศ. ๒๕๔๒) แต่สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ก็ได้กำหนดแนวทางและขั้นตอนการปฏิบัติไว้ดังนี้

๑. การตรวจสอบความถูกต้องของคำร้อง

เมื่อผู้มีสิทธิตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๓๐๔ เสนอเรื่องขอให้วุฒิสภาถอดถอนมายังสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา โดยในเบื้องต้นกองกลางสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาจะลงรับเรื่องไว้ แล้วส่งเรื่องไปยังกองการประชุม ต่อจากนั้นเจ้าหน้าที่กองการประชุม (ฝ่ายยุติและกระทุ้งถาม) จะดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องของคำร้องขอฯ ดังนี้

๑) ผู้ที่ยื่นเรื่องขอให้ถอดถอนเป็นผู้ที่มีสิทธิ ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญมาตรา ๓๐๔ หรือไม่ และมีจำนวนครบถ้วนตามที่รัฐธรรมนูญฯ กำหนดไว้หรือไม่ เช่น กรณี ส.ส. เป็นผู้ร้องขอให้วุฒิสภาถอดถอนนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีอื่น ส.ส. ที่ยื่นคำร้องต้องมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสี่ของจำนวน ส.ส. ทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร (รัฐธรรมนูญกำหนดให้ ส.ส. มีจำนวน ๕๐๐ คน ดังนั้น ๑ ใน ๔ ของ ๕๐๐ = ๑๒๕ คน)

๒) ผู้ที่ถูกร้องขอให้ถอดถอนเป็นบุคคลที่ดำรงตำแหน่งตามที่รัฐธรรมนูญฯ กำหนดไว้ในมาตรา ๓๐๓ หรือไม่

๓) คำร้องขอให้ถอดถอนต้องเป็นการกล่าวหาเกี่ยวกับเรื่องการมีพฤติการณ์ร้ายวชผิดปกติ ส่อไปในทางทุจริตต่อหน้าที่ ส่อว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ส่อว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม หรือส่อว่าจงใจใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย

๔) คำร้องต้องระบุพฤติการณ์ที่กล่าวหาว่าผู้ดำรงตำแหน่งกระทำความผิดเป็นข้อ ๆ ที่ชัดเจน

๒. กรณีคำร้องขอฯ ไม่ถูกต้อง

เมื่อได้ตรวจสอบคำร้องขอฯ ในเบื้องต้นแล้ว ถ้าคำร้องขอฯ ไม่ถูกต้อง เจ้าหน้าที่จะติดต่อไปยังผู้ยื่นคำร้องเพื่อให้ดำเนินการแก้ไขให้ถูกต้อง แต่ถ้าคำร้องถูกต้องแล้ว เจ้าหน้าที่จะบันทึกเสนอเรื่องดังกล่าวต่อประธานวุฒิสภา

* นายไพโรจน์ โพธิ์ไชย, แนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับการถอดถอนออกจากตำแหน่งตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ, หน้า ๓๐ - ๓๖.

๓. กรณีคำร้องขอถูกต้อง

ประธานวุฒิสภาย่อมส่งคำร้องขอฯ ไปยังคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เพื่อดำเนินการไต่สวนต่อไป*

ขั้นตอนและวิธีการปฏิบัติดังกล่าว กองการประชุม สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา กำหนดขึ้นโดยที่ยังไม่มีกฎหมายกำหนดรายละเอียดต่าง ๆ ไว้ ต่อมาพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๑๖ ตอนที่ ๑๑๔ ก ลงวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๒ ซึ่งเป็นกฎหมายที่กำหนดรายละเอียดและขั้นตอนการปฏิบัติในเรื่องการถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่งไว้ในหมวด ๕ (มาตรา ๕๘ ถึง มาตรา ๖๕) การดำเนินการและแนวทางปฏิบัติจึงเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดไว้

กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ได้กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับขั้นตอนและวิธีการถอดถอนไว้

อย่างไรก็ตาม นับตั้งแต่ประกาศใช้รัฐธรรมนูญฯ ตั้งแต่วันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๔๐ มีการยื่นคำร้องขอถอดถอนก่อนที่กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตจะใช้บังคับจำนวน ๓ เรื่อง คือ

๑. เรื่อง ขอให้ถอดถอน นายสุเทพ เทือกสุบรรณ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม ออกจากตำแหน่งผู้เข้าชื่อ
- พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ หัวหน้าพรรคความหวังใหม่ ผู้นำฝ่ายค้านฯ
- ในสภาผู้แทนราษฎรกับคณะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รวม ๑๑๕ คน
- ข้อกล่าวหา มีพฤติการณ์ส่อไปในทางทุจริตต่อหน้าที่ ส่อว่ากระทำผิดต่อหน้าที่ราชการ หรือส่อว่าจงใจใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย
- วันยื่นคำร้อง วันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๔๒
- ผลการดำเนินการ ประธานวุฒิสภา (นายมีชัย ฤชุพันธุ์) ได้ส่งเรื่องให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. วันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๔๒ ซึ่งขณะนั้นคณะกรรมการ ป.ป.ช. ทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการ ป.ป.ช.
- ผลการไต่สวน คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติว่า ข้อกล่าวหาตามคำร้องไม่มีมูล ทำให้ข้อกล่าวหาดกไป

* สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, โครงการสัมมนาความรู้เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญไทย หน้า ๓๑.

๒. เรื่อง ขอให้ถอดถอน นายรักเกียรติ สุขชนะ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุดรธานี (อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข) นายธีรวัฒน์ ศิริวัฒน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครสวรรค์ (อดีตรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสาธารณสุข) และนายปรแกรม วุฒิพงศ์ ปลัดกระทรวงสาธารณสุข ช่วยราชการสำนักนายกรัฐมนตรี ออกจากตำแหน่ง

ผู้เข้าชื่อ นางสาวรสนา โดสิตระกุล ตัวแทน ๓๐ องค์กรพัฒนาเอกชน
 ข้อกล่าวหา มีพฤติการณ์ต่อไปในทางทุจริตต่อหน้าที่ ส่อว่ากระทำความผิดต่อหน้าที่ราชการ (เกี่ยวข้องกับปัญหาทุจริตจัดซื้อยาและเวชภัณฑ์ในกระทรวงสาธารณสุข)
 แสดงตนต่อประธาน เมื่อวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๒
 ผลการดำเนินการ กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการปราบปรามการทุจริต ยังไม่ได้ประกาศใช้บังคับจึงไม่มีรายละเอียดในการดำเนินการ ดังนั้นประธานวุฒิสภา (นายมีชัย ฤชุพันธ์) จึงมีดำริให้คณะผู้ริเริ่มฯ รณรงค์ให้ประชาชนร่วมกันเข้าชื่อถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่งลงลายมือชื่อรับรองลายมือชื่อประชาชนที่รวมลงชื่อทั้ง ๕๒,๕๕๔ คน แต่ นางสาวรสนา โดสิตระกุล เห็นว่าไม่มีหน้าที่ตรวจสอบและรับรองสิทธิเลือกตั้งของประชาชนผู้ร่วมกันเข้าชื่อดังกล่าว จึงไม่ลงชื่อการปฏิบัติจึงไม่สามารถดำเนินการต่อไปได้

๓. เรื่อง ขอให้ถอดถอน นายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี และ นายธารินทร์ นิมมานเหมินท์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ออกจากตำแหน่ง

ผู้เข้าชื่อ นายทองก้อน วงศ์สมุทร และคณะ
 ข้อกล่าวหา มีพฤติการณ์ส่อว่าจงใจใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย
 แสดงตนต่อประธาน วันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๔๓
 ผลการดำเนินการ ประธานวุฒิสภาพิจารณาคำร้องฯ และส่งให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริงวันที่ ๑๘ กันยายน ๒๕๔๓ ประธานกรรมการ ป.ป.ช. เสนอรายงานเมื่อวันที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๔๔
 ผลการไต่สวนข้อเท็จจริง ข้อกล่าวหาตามคำร้องไม่มีมูล ข้อกล่าวหาจึงตกไป

สรุปผลการยื่นคำร้อง

ภายหลังกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตใช้บังคับ

๑. เรื่อง ขอให้ถอดถอน นายธีรศักดิ์ วรรณสุต กรรมการการเลือกตั้งในฐานะนายทะเบียนพรรคการเมือง ออกจากตำแหน่ง
- ผู้เข้าชื่อ นายทองก้อน วงศ์สมุทร และคณะ
- ข้อกล่าวหา มีพฤติการณ์ต่อไปในทางทุจริตต่อหน้าที่ ส่อว่ากระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือส่อว่าจงใจใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย
- แสดงตนต่อประธาน ๑๘ ธันวาคม ๒๕๔๓
- ผลการดำเนินการ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๔๔ ครบกำหนดระยะเวลา ๑๘๐ วัน นับแต่วันที่คณะผู้ริเริ่มฯ มาแสดงตนต่อประธานวุฒิสภา โดยที่คณะผู้ริเริ่มฯ มิได้มายื่นข้อกล่าวหาและรายชื่อประชาชนไม่น้อยกว่าห้าหมื่นคน
๒. เรื่อง ขอเรียกร้องให้สมาชิกวุฒิสภาดำเนินการเข้าชื่อเพื่อร้องขอต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ถอดถอนนายโอกาส อรุณินท์ ประธานคณะกรรมการ ป.ป.ช. ออกจากตำแหน่ง
- ผู้เข้าชื่อ ศาสตราจารย์ รัตนา ศิริพานิช ตัวแทนกลุ่มประชาชนผู้รักชาติและคณะ
- ข้อกล่าวหา กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ (กรณีเกี่ยวพันกับการพิจารณา คำร้องขอถอดถอนนายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี และ นายธารินทร์ นิมมานเหมินท์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ออกจากตำแหน่ง)
- สงน.รับเรื่องวันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๔๔
- ผลการดำเนินการ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา แจ้งผู้ร้องว่า การดำเนินการรวบรวมรายชื่อเพื่อร้องขอต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เป็นดุลพินิจและเป็นสิทธิเฉพาะตัวของสมาชิกวุฒิสภาที่จะดำเนินการตามที่รัฐธรรมนูญฯ กำหนด

๓. เรื่อง ขอดอดถอน ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน ๔ คน คือ นายกระมล ทองธรรมชาติ นายผัน จันทรปาน นายจุมพล ณ สงขลา นายศักดิ์ เตชะชาญ ออกจากตำแหน่ง
- ผู้เข้าชื่อ นายอนุชิต สกลบุญมา และคณะ
- ข้อกล่าวหา ผู้ร้องฯ มิได้ระบупุทธิการณ์ที่กล่าวหาอย่างชัดเจน
- สนง.รับเรื่องวันที่ ๗ กันยายน ๒๕๔๔
- ผลการดำเนินการ เนื่องจากผู้ร้องและคณะมิได้แสดงหลักฐานใดที่จะสามารถตรวจสอบได้ตามมาตรา ๖๐ แห่งกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาจึงแจ้งให้ผู้ร้องดำเนินการให้ถูกต้องตามที่กฎหมายกำหนด แต่ผู้ร้องฯ มิได้ติดต่อกลับมาสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาอีก
๔. เรื่อง ขอให้ถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ คือ นายกระมล ทองธรรมชาติ นายจุมพล ณ สงขลา นายผัน จันทรปาน นายศักดิ์ เตชะชาญ ออกจากตำแหน่ง
- ผู้เข้าชื่อ พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ และคณะ
- ข้อกล่าวหา มีพฤติการณ์สื่อว่ากระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ สื่อว่ากระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม และถือว่าจงใจใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อบทบัญญัติรัฐธรรมนูญและกฎหมาย
- แสดงตนต่อประธาน ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๔๔
- การยื่นคำร้อง ๑๕ มีนาคม ๒๕๔๕ คณะผู้ริเริ่มฯ ยื่นคำร้องและรายชื่อประชาชนฯ จำนวน ๖๐.๐๐๐ คน
- การตรวจนับรายชื่อ ๑๕-๑๘ มีนาคม ๒๕๔๕
- ผลการดำเนินการ ๑๘ มีนาคม ๒๕๔๕ ประธานวุฒิสภาส่งเรื่องให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. อยู่ในระหว่างการไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช.
๕. เรื่อง ขอให้ถอดถอน นายสุวิทย์ คุณกิตติ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ออกจากตำแหน่ง
- ผู้เข้าชื่อ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน ๑๒๖ คน
- ข้อกล่าวหา มีพฤติการณ์ที่สื่อว่าใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒
- สนง.รับเรื่องวันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๔๕
- ผลการดำเนินการ อยู่ในระหว่างการไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช.
๖. เรื่อง ขอให้ถอดถอน นายสุวิทย์ คุณกิตติ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการออกจากตำแหน่ง

ผู้เข้าชื่อ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน ๑๓๒ คน
 ข้อกล่าวหา มีพฤติการณ์ที่ส่อไปในทางทุจริตต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ
 (กรณีการจัดซื้อชุดนักเรียน)
 สนง. รับเรื่องวันที่ ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๔๕
 ประธานวุฒิสภาส่งคำร้องให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการไต่สวน
 วันที่ ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๔๕
 ผลการดำเนินการ อยู่ในระหว่างการไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช.

๗. เรื่อง ขอให้ถอดถอน พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวง
 กลาโหม ออกจากตำแหน่ง

ผู้เข้าชื่อ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน ๑๓๒ คน
 ข้อกล่าวหา มีพฤติการณ์ที่ส่อไปในทางทุจริตต่อหน้าที่ ส่อว่ากระทำต่อตำแหน่ง
 หน้าที่ราชการ ส่อว่าจงใจใช้อำนาจขัดต่อบทบัญญัติของกฎหมาย
 (กรณีสัญญาปรับปรุง ฮ-6 (UH-IH))
 สนง. รับวันที่ ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๔๕
 ประธานวุฒิสภาส่งคำร้องให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการไต่สวน
 วันที่ ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๔๕
 ผลการดำเนินการ อยู่ในระหว่างการไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช.

๘. เรื่อง ขอให้ถอดถอน พลเอกยุทธศักดิ์ ศศิประภา รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม
 ออกจากตำแหน่ง

ผู้เข้าชื่อ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน ๑๓๒ คน
 ข้อกล่าวหา มีพฤติการณ์ที่ส่อไปในทางทุจริตต่อหน้าที่ ส่อว่ากระทำต่อตำแหน่งหน้าที่
 ราชการ ส่อว่าจงใจใช้อำนาจขัดต่อบทบัญญัติของกฎหมาย
 (กรณีสัญญาปรับปรุง ฮ-6 (UH-IH))
 สนง. รับเรื่องวันที่ ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๔๕
 ประธานวุฒิสภาส่งคำร้องให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการไต่สวน
 วันที่ ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๔๕
 ผลการดำเนินการ อยู่ในระหว่างการไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช.

๕. เรื่อง ขอให้ถอดถอน นายพิทักษ์ อินทรวินัยนันท์ รองนายกรัฐมนตรี ออกจากตำแหน่ง

ผู้เข้าชื่อ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน ๑๓๒ คน
 ข้อกล่าวหา มีพฤติการณ์ส่อไปในทางทุจริตต่อหน้าที่ ส่อว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการหรือส่อว่าจงใจใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมาย (กรณีการขอลอกโฉนดที่ดิน)
 สนง. รับเรื่องวันที่ ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๔๕
 ประธานวุฒิสภาส่งคำร้องให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการไต่สวนวันที่ ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๔๕
 ผลการดำเนินการ อยู่ในระหว่างการไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช.

๑๐. เรื่อง ขอให้ถอดถอน นายประพัฒน์ ปัญญาชาติรักษ์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ออกจากตำแหน่ง

ผู้เข้าชื่อ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน ๑๓๒ คน
 ข้อกล่าวหา มีพฤติการณ์ส่อว่าจงใจใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญและกฎหมาย (การบุกรุกที่ดินป่าสงวนแห่งชาติและจงใจยื่นบัญชีแสดงทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบอันเป็นเท็จ)
 สนง. รับเรื่องวันที่ - ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๔๕
 ประธานวุฒิสภาส่งคำร้องให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการไต่สวนวันที่ ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๔๕
 - ๒๒-๒๘ พฤษภาคม ๒๕๔๕ การอภิปรายไม่ไว้วางใจ
 ผลการดำเนินการ ข้อกล่าวหาไม่มีมูล

๑๑. เรื่อง ขอให้ถอดถอน นายสมศักดิ์ เทพสุทิน รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีออกจากตำแหน่ง

ผู้เข้าชื่อ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน ๑๓๒ คน
 ข้อกล่าวหา จงใจฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญและกฎหมาย (การแทรกแซงเสรีภาพในการเสนอข่าวและเสนอความเห็นของสื่อมวลชนของรัฐ)
 สนง. รับเรื่องวันที่ ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๔๕
 ประธานวุฒิสภาส่งคำร้องให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการไต่สวน วันที่ ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๔๕
 ผลการดำเนินการ อยู่ในระหว่างการไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช.

๑๒. เรื่อง ขอให้ถอดถอน นายสมคิด จาตุศรีพิทักษ์ รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการ
กระทรวงการคลัง ออกจากตำแหน่ง

ผู้เข้าชื่อ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน ๑๓๒ คน
 ข้อกล่าวหา จงใจฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญและกฎหมาย
 (ในฐานะประธาน กสท. ปฏิบัติหน้าที่ตามที่โดยมิชอบและมีพฤติการณ์
 ละเว้นการปฏิบัติหน้าที่กฎหมายบัญญัติ)
 สนง. รับเรื่องวันที่ ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๔๕
 ประธานวุฒิสภาส่งคำร้องให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการไต่สวน
 วันที่ ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๔๕
 ผลการดำเนินการ ข้อกล่าวหาไม่มีมูล

๑๓. เรื่อง ขอให้ถอดถอน ร้อยเอกสุชาติ เชาววิเศษ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลัง
ออกจากตำแหน่ง

ผู้เข้าชื่อ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน ๑๓๒ คน
 ข้อกล่าวหา มีพฤติการณ์ سوءว่าจงใจใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อบทบัญญัติ
 แห่งรัฐธรรมนูญและกฎหมาย (ปกป้องผู้ทุจริตและมีพฤติการณ์
 ละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ)
 สนง. รับเรื่องวันที่ ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๔๕
 ประธานวุฒิสภาส่งคำร้องให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการไต่สวน
 วันที่ ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๔๕
 ผลการดำเนินการ ข้อกล่าวหาไม่มีมูล

๑๔. เรื่อง ขอให้ถอดถอน นายวันมูหะมัดนอร์ มะทา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม
ออกจากตำแหน่ง

ผู้เข้าชื่อ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน ๑๓๒ คน
 ข้อกล่าวหา มีพฤติการณ์ سوءว่าจงใจใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อกฎหมาย และ سوءว่า
 กระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ
 สนง. รับเรื่องวันที่ ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๔๕
 ประธานวุฒิสภาส่งคำร้องให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการไต่สวน
 วันที่ ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๔๕
 ผลการดำเนินการ อยู่ในระหว่างการไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช.

กรณีที่ได้มาแสดงตนต่อประธานวุฒิสภา แต่ยังไม่ได้ยื่นคำร้อง รวม ๒ เรื่อง

๑. เรื่อง ขอให้ถอดถอน คณะกรรมการการเลือกตั้งทั้งคณะ ซึ่งประกอบด้วย พลเอกศิริรินทร์ รูปกล้า นายปริญญา นาคฉัตรศรี นายจรัส บูรณพันธ์ศรี นายวีระชัย แนวบุญเนียร พล.ต.ท.วาสนา เพิ่มลาภ ออกจากตำแหน่ง
- ผู้เข้าชื่อ นายสามารถ อาญาเมือง และคณะ
 ชื่อกล่าวหา (ยังไม่ได้ยื่นชื่อกล่าวหา)
 สนง. รับวันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ และผู้ร้องฯ ได้มาแสดงตนต่อประธานวุฒิสภา
 ผลการดำเนินการ อยู่ในระหว่างการรวบรวมรายชื่อประชาชนจำนวนไม่น้อยกว่า ห้าหมื่นคน และจะครบกำหนดการยื่นบัญชีรายชื่อประชาชนฯ ภายใน ๑๘๐ วัน นับแต่วันที่แสดงตนต่อประธานวุฒิสภา ในวันที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๔๕
๒. เรื่อง ขอให้ถอดถอน นายจำลอง ครุฑขุนทด รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ออกจากตำแหน่ง
- ผู้เข้าชื่อ นายทองก้อน วงศ์สมุทรและคณะ
 ชื่อกล่าวหา (ยังไม่ได้ยื่นชื่อกล่าวหา)
 สนง. รับเรื่องวันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ และผู้ร้องฯ ได้มาแสดงตนต่อประธานวุฒิสภา
 ผลการดำเนินการ อยู่ในระหว่างการรวบรวมรายชื่อประชาชนจำนวนไม่น้อยกว่า ห้าหมื่นคน และจะครบกำหนดการยื่นบัญชีรายชื่อประชาชนฯ ภายใน ๑๘๐ วัน นับแต่วันที่แสดงตนต่อประธานวุฒิสภา ในวันที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๔๕ (กรณีดังกล่าวผู้ถูกร้องขอให้ถอดถอนพ้นจากตำแหน่งแล้วในวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๕)

บรรณานุกรม

๑. นางสุวิมล ภูมิสิงหาราช, วุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ กับความมั่นคงแห่งชาติ, เอกสารวิจัยส่วนบุคคลชุมชนเซช ลักษณะวิชา การเมือง ,นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๔๐ ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๕๐ – ๒๕๕๑
๒. ดร. บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, รายงานการวิจัย “ระบบการตรวจสอบทุจริตของผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง (Impeachment)” รายงานวิจัยเพื่อจัดทำข้อเสนอการปฏิรูปการเมืองโดยเสนอต่อคณะกรรมการพัฒนาประชาธิปไตย (คพป.) กันยายน ๒๕๓๘ พิมพ์โดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.),
 - ก. ศรีอรุณ พญาไท ราชเทวี กรุงเทพมหานคร ๑๐๕๐๐
๓. สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ, รวมบทความกฎหมายมหาชนจากเว็บไซต์ www.pub-law.Net พิมพ์ที่ บริษัท พี.เพรส จำกัด สวนหลวง กรุงเทพฯ ๑๐๒๕๐, ๒๕๕๕.หน้า
๔. นายไพโรจน์ โปธิไสย, “แนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับการถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่งตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ.” เอกสารประกอบการอบรม โครงการส่งเสริมความรู้เพื่อตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐและต่อต้านการทุจริตสำหรับผู้ปฏิบัติงานให้สมาชิกวุฒิสภาและข้าราชการรัฐสภา รุ่นที่ ๑ ระหว่างวันที่ ๖ – ๗ ธันวาคม ๒๕๕๔ ณ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
๕. คณะกรรมการพัฒนาประชาธิปไตย (คพป.), ข้อเสนอ กรอบความคิดในการปฏิรูปการเมืองไทย เมษายน ๒๕๓๘ พิมพ์ที่ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ร่วมกับคณะกรรมการพัฒนาประชาธิปไตย (คพป.)
๖. กองกรรมาธิการ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา หลักการและสาระสำคัญ รวมทั้ง สรุปประเด็นข้อพิจารณาเบื้องต้นต่อบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญฉบับใหม่, ๒๑ สิงหาคม ๒๕๕๐
๗. สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ธันวาคม ๒๕๕๐, อภิวัฒน์รัฐธรรมนูญไทย : เส้นทางใหม่ของประชาชน, พิมพ์ที่ : กองการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
๘. สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, รายงานการสัมมนาสมาชิกวุฒิสภา, ระหว่างวันที่ ๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ ณ อาคารรัฐสภา และวันที่ ๑๒ - ๑๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ ณ จังหวัดขอนแก่น
๑๐. สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา : โครงการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญไทย, “สรุปผลการศึกษาและประเด็นปัญหา หัวข้อการถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่ง โดยกลุ่มที่ ๕” มีนาคม – พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๒

๑๑. คณะกรรมการปรับปรุงโครงสร้างระบบงานและอัตรากำลังของสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, โครงสร้างการแบ่งส่วนราชการ อำนาจ หน้าที่และอัตรากำลังของส่วนราชการในสังกัด สำนักงาน เลขาธิการวุฒิสภาที่ปรับปรุงใหม่ พ.ศ. ๒๕๔๔
๑๒. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๑๔ ตอนที่ ๕๕ ก วันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๔๐
๑๓. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๒ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๑๖ ตอนที่ ๘๑ วันที่ ๑๔ กันยายน พ.ศ. ๒๕๔๒
๑๔. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒, ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๑๖ ตอนที่ ๑๑๔ ก วันที่ ๑๗ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๒
-

บ 18625

KD ไพโรจน์ โปธิไสย.
51/2540 การถอดถอนบุคคลออกจาก
พ992ก ตำแหน่งตามบทบัญญัติของ
2546 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
พุทธศักราช 2540.

